

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

ALGEMENE VERKIEZINGEN IN INDONESIA

Men zegt dikwijls dat Engeland het meest grondwettelijke land ter wereld is, ofschoon er eigenlijk geen Engelse Grondwet bestaat. De Republiek Indonesië is sedert bijna tien jaar een grondwettelijk vertegenwoordigende democratie, maar heeft geen door een Constitutante opgestelde Grondwet en geen door verkiezing samengesteld Parlement. Van de eerste dag der onafhankelijkheidsverklaring was vooropgesteld dat zulks moest gebeuren. De omstandigheden hebben tot nog toe de verwezenlijking verhinderd. Kortelings zal de grote gebeurtenis plaats grijpen. Een wet van 1 April 1953 heeft bepaald dat er algemene verkiezingen zullen plaats grijpen voor de samenstelling van een Constituante en van een echt Parlement. Dit wordt wellicht de belangrijkste gebeurtenis in de geschiedenis van de Republiek. Van nu af aan is het voor een jurist niet van belang ontbloot de voorwaarden van de toekomstige verkiezing te besturen in de bovengenoemde kieswet.

Laten we al dadelijk zeggen dat Indonesië een Grondwet bezit en een Parlement, al zijn ze niet op de normale wijze tot stand gekomen.

Toen de Republiek Indonesia, in Augustus 1945 werd geproclameerd, was een Grondwet kant en klaar aanvaard, zoals ze was klaar gemaakt door een voorbereidende commissie van de onafhankelijkheid «Panitia Persiapan Kemerdekaan». Die commissie bestond uit achttien leiders van de Indonesische nationalistische beweging. De nieuwe onafhankelijke Staat ontstond echter in omstandigheden, die aan de Nederlandse regering en wellicht aan die van de met Nederland tijdens de wereldoorlog verbonden Staten, verdacht kon voorkomen. Soekarno en Hatta, de beide hoofdleiders, hadden inderdaad schijnbaar de hulp van het bezettende Japan aanvaard. Zij moesten zich van die vlek rein wassen. Anderzijds werden de leiders der jonge Republiek ook wel voor communisten uitgekreten. Nochtans had Soekarno er voor gezorgd om aan de nieuwe Staat een conformistische grondslag te bezorgen. Reeds op 1 Juni 1945 — de onafhankelijkheid zou pas na de Japanse kapitulatie van Augustus 1945 geproclameerd worden — gaf Soekarno op grote volksmeetings de verklaring, dat de komende Indonesische Staat zou steunen op de vijf beginselen, die hij als de *Pantja Sila* bekend maakte, namelijk: geloof in God, nationalisme in ruime zin, volkssouvereï-

teit, humanisme en sociale rechtvaardigheid. Met die *Pantja Sila* won Indonesië de sympathie van Groot-Brittannië en van de Verenigde Staten van Amerika.

Nog steeds is de *Pantja Sila* een soort van opperste mystiek, die Soekarno aan de massa in heel Indonesië, en ook aan het buitenland, als de grondsteen van de Staat voorhoudt. Hij blijft daarop hameren, niettegenstaande de soms opduikende oppositie van de gelovige Islamieten, die liever een Islamietisch Indonesië zouden willen opbouwen, en van sommige communistische groeperingen, die natuurlijk niet volledig accoord gaan met de politieke neutraliteit, die door de Indonesische regering, op grond van de *Pantja Sila*, wordt gevolgd.

Het is niet de plaats om de vele wederwaardigheden te beschrijven van de jonge Republiek. Het Indonesisch-Nederlands conflict, dat niet alleen op politiek terrein, maar ook in een bloedige strijd zou eindigen, dwong de leiders tot voorzichtigheid. In de bekende compromis-vergadering van Linggadjati werd de vrede tussen Nederland en Indonesië gesloten, mits Indonesië een federatieve structuur zou aannemen. Weldra kwam de Ronde Tafel-bespreking in Den Haag en er werd besloten tot een Unie. De Nederlandse regering erkende thans de Federatieve Republiek Indonesia als deel van een Nederlands-Indonesische Unie. Met grote spoed werd een nieuwe federale Grondwet opgesteld. Daarmede was het conflict niet beëindigd. De Westerling-expeditie, de politionele ongeregeldeheden, binnenlandse moeilijkheden, vnl. te Celebes en in de Molukken, waren van aard om de staatkundige wetgeving te doen uitstellen. Tot eindelijk op 15 Augustus 1950 de triumferende eenheidsrepubliek de definitieve vorm aan Indonesië zou verlenen.

Een derde Grondwet — nog steeds voorlopige Grondwet betiteld — werd in 1950 uitgevaardigd, met de handtekeningen van Soekarno, als president van de Republiek, van Dr Mohammed Hatta, als eerste-minister, en van Dr R. Soepomo, als minister van Justitie. De mede-ondertekening van Soepomo, de bekwaame rechtsgeleerde, die later president van de Indonesische Rijksuniversiteit te Djakarta zou worden en thans gezant van Indonesië te Londen en een der leden van de Indonesische afvaardiging aan de U.N.O., is op zichzelf een waarborg voor de degelijkheid van deze Grondwet. Haar tekst van 146 welopgestelde artikelen kan juridisch en politiek een model genoemd worden. Doch deze, als de twee vorige Grond-

wetten, blijft voorlopig, vermits zij de goedkeuring van een vertegenwoordigend orgaan mist.

Indonesië bezit ook een Parlement, doch evenzo slechts een voorlopige vertegenwoordiging. Latere geschiedschrijvers zullen waarschijnlijk vertellen dat de Nederlandse regering aan de Indonesische bevolking een Parlement geschonken heeft, namelijk de «Volksraad», in 1918 te Batavia (het huidige Djakarta) ingesteld. Daardoor werd getracht de toen reeds gevaarlijk wordende nationale aspiraties in Nederlands-Indië te kanaliseren. De samenstelling en vervorming van de «Volksraad» werd uitvoerig besproken in de bijeenkomst van de Nederlandse Juristenvereniging, die te Maastricht plaats had. Het was de eerste maal dat de Nederlandse Juristenvereniging zich met Nederlands-Indische aangelegenheden bezig hield. Op prae-adviezen van Prof. Carpentier Alting en Prof. van Vollenhoven, beiden kenners van Nederlands-Indië, volgde een belangrijke bespreking, die echter zonder doeltreffende resolutie eindigde. In die bespreking kan men lezen, dat in 1916 de Nederlandse regering geneigd was aan die «Volksraad» werkelijk het karakter van een Wetgevend Parlement te verlenen. Doch het Nederlands Parlement kon niet zo ver gaan. Zoals hij werd ingesteld, had de «Volksraad» een adviserend, en geen wetgevend karakter. Hij was samengesteld uit een aantal op voorstel van de gouverneur-generaal door de Nederlandse regering aangestelde leden, waarbij pro forma enige door de bevolking verkozen leden zouden worden toegevoegd. De leiders van de nationale Indonesische beweging weigerden er deel van te maken. Enkele Indonesiërs hebben in de «Volksraad» wel het parlementarisme experimenteel geleerd. Doch de Indonesische onafhankelijkheid werd niet door onderhandelingen tot stand gebracht; zij werd wel degelijk veroverd.

In 1945 werd zo goed en kwaad als het kon, in de revolutionaire atmosfeer, een soort Parlement geschapen, in de schoot van een Raad van de Beweging: het was de *Komite Nasional Indonesia Pusat*, bij afkorting als KNIP bekend. Dit Komite telde 46 leden. Geleidelijk werd het door coöptatie aangevuld en telde op een gegeven ogenblik 350 volksvertegenwoordigers.

Toen de Ronde Tafel-overeenkomsten moesten worden goedgekeurd, bleek het dat er 319 stemgerechtigde leden in het Parlement zetelden. 226 stemden ja, 62 neen, en 31 onthielden zich.

In de kortstondige Federale Republiek werd het beginsel van een twee-kamerstelsel aangenomen: naast de door rechtstreekse verkiezing samengestelde Kamer van Volksvertegenwoordigers zou er een Senaat zijn, op Noord-Amerikaans model, van afgevaardigden der verscheiden aangesloten Staten. Bij de vorming van de eenheid-republiek van 15 Augustus 1950 was het vanzelfsprekend, dat een nieuw Parlement moest gevormd worden. Men kwam terug tot de enkele Kamer, die principieel uit rechtstreeks door de ingezetenen Indonesiërs gekozen volksvertegenwoordigers zou bestaan, één volksvertegenwoordiger per 300.000 ingezetenen burgers. Daaronder zouden ten minste 9 vertegenwoordigers van de Chinese minderheid, 6 vertegenwoordigers van de Europese en 4 van de Araabse minderheid moeten zetelen. In die geest werd door overeenkomst van de belangrijkste politieke partijen een Kamer samengesteld, uit de leden van het vroegere Federaal Parlement, van de KNIP en van vertegenwoordigers der verscheiden delen van het land. Dit Parlement heeft sedertdien gezeteld, met ongeveer 232 leden; de georganiseerde politieke partijen zijn erin vertegenwoordigd in verhouding van hun veronderstelde getalsterkte.

Men heeft getracht het in de Grondwet van

15 Augustus 1950 omschreven Parlement te benaderen. De leden hebben ook de grondwettelijke eed afgelegd: «dat ze noch rechtstreeks noch onrechtstreeks onder gelijk welke vorm iets gegeven of beloofd hebben om verkozen te worden... en dat ze nooit iets zullen aanvaarden om iets te doen of te laten in de uitoefening van hun mandaat...»

Ik heb gelegenheid gehad om verscheiden zittingen van het Parlement bij te wonen, en ik werd getroffen door de bewonderenswaardige collegialiteit en de tucht die er heerste, bij soms heftige debatten, die op voorbeeldige wijze werden geleid door de voorzitter, Mr Sartono. Terecht mag men getuigen van de Indonesiërs, dat zij het meest beleefde en het meest verdraagzame volk ter wereld zijn. Doch dit Parlement, dat in feite vele hoedanigheden bezit, werd niet getoetst door een juridisch volmaakt nationaal congres en mist daarom de volmaaktheid.

Dat moet nu goedgeemaakt worden.

* * *

De nieuwe kieswet steunt op de democratische beginselen van het modern staatsrecht. Een bijzondere commissie heeft overigens een studiereis gemaakt in Amerika en Europa, en heeft ook het Belgisch Parlement bezocht, om deze beginselen nauwkeurig te bestuderen. De toepassing ervan in Indonesië bood — en biedt nog — grote moeilijkheden.

Eerst en vooral moet men denken aan de particuliere structuur van dit land van duizenden eilanden. Er wonen daar, naast elkander, een paar honderd volkeren, die ethnisch, godsdienstig, cultureel en politiek enorme verschillen vertonen. Oorspronkelijk spraken zij ook elk hun eigen taal, in het totaal een paar honderd talen, die tot allerhande taalgroepen behoren. Zeker, er bestaat voor de filoloog een taalverwantschap, die kan teruggevoerd worden tot de oertaal of oertalen van praehistorische perioden. Azië is immers de bakermat geweest van heel de heden-daagse mensheid. Uit talrijke opgravingen is gebleken dat op Java het oudste type mens heeft gewoond, dat ooit op de aarde heeft geleefd. Doch in de loop der eeuwen is er een buitengewone verscheidenheid ontstaan. Hindoeïstische en Boeddhistische tempels bedekken talrijke gebieden, Islamietische moskeeën, katholieke en protestantse kerken, tonen aan hoe allerhande vreemde culturen elkander hebben opgevolgd en hun stempel hebben gedrukt op het eigen karakter der volksstammen. Drie eeuwen Nederlands regime, van de tijd der Oost-Indische Compagnie en Jan Pieterszoon Coen af, in het begin der XVIIIe eeuw, hebben natuurlijk hun sporen nagelaten, zonder echter onder de inheemse bevolkingen naar eenheid te streven. Deze eenheid schijnt thans in een veel sneller tempo te evolueren. Wat de taal betreft, wordt door een actieve propaganda en door de verspreiding van het lager onderwijs, de kennis van de enige Indonesische officiële taal, het *Bahasa Indonesia* (vooral gevormd door Hoog-Maleis) een schakel van staatkundige samenhang.

Bij de staatsrechtelijke organisatie moet rekening gehouden worden met het verschil van oppervlakte en bevolking van deze naast elkander liggende gebieden. Het eiland Java beslaat een oppervlakte van 132.000 vierkante kilometer, met een bevolking van bij de 50 miljoen inwoners; het eiland Borneo, thans Kalimantan, heeft maar drie miljoen inwoners op een oppervlakte van 736.000 vierkante kilometer, meer dan 24 maal de oppervlakte van België. Eindelijk is er nog West-Nieuw Guinea, dat onder de naam Irian,

van Indonesië deelmaakt, doch zich nog in handen van Nederland bevindt, zodat de Indonesische overheid er geen macht kan uitoefenen.

Het is niet gemakkelijk de juiste bevolking van gans Indonesië te bepalen. De volkstelling van 1930 gaf een totale bevolking van 60 tot 70 miljoen zielen op. Sedertdien is de bevolking gemiddeld met dertig ten honderd gestegen, in sommige delen van het land. Volgens de schattingen van het Centraal Kies-Comiteit

zijn er thans circa 78 miljoen Indonesiërs, hierin begrepen de circa 300.000 van West-Irian, dat onder de naam van Nieuw Guinea nog in Nederlands bezit is. Met het oog op de komende verkiezingen werd het land verdeeld in zestien kiesdistricten.

Het Centraal Kies-Comiteit heeft de volgende lijst afgekondigd, waarin voor elk district het cijfer der bevolking en het aantal der toegekende zetels in Constituante en Parlement wordt opgegeven.

		Bevolking	Constituante	Parlement
1. Oost-Java	hoofdplaats Surabaja	17.950.818	117	68
2. Midden-Java	» Semarang	17.602.101	115	57
3. West-Java	» Bandung	14.419.993	94	47
4. Djakartja-Stad (*)		1.664.640	11	6
5. Zuid-Sumatra	» Palembang	3.155.808	20	10
6. Midden-Sumatra	» Bukit Tinggi	3.360.548	22	11
7. Noord-Sumatra	» Medan	4.894.737	32	16
8. West-Kalimantan (Borneo)	» Pontianak	1.108.929	8	4
9. Zuid-Kalimantan (Borneo)	» Bandjarmasin	1.629.298	11	6
10. Oost-Kalimantan (Borneo)	» Samarinda	353.979	6	3
11. Noord-Sulawesi (Celebes)	» Manado	1.606.850	11	6
12. Zuid-Sulawesi (Celebes)	» Makassar	4.459.295	29	14
13. Molukken	» Ambon	685.754	6	3
14. Oost-Nusa Tenggara (Sunda)	» Kupang	2.183.545	16	8
15. West-Nusa Tenggara (Sunda)	» Singaradja	2.579.105	17	8
16. West-Irian (Nieuw Guinea)		333.389	6	3
		77.978.879	520	260

De kieswet voorziet dat de Constituante en de Kamer van Volksvertegenwoordigers zullen samengesteld zijn uit afgevaardigden verkozen bij vrije, geheime verkiezing door alle Indonesische staatsburgers die achttien jaar oud zijn of gehuwd zijn of zijn geweest. Ieder zal één stem mogen uitbrengen. Aldus zullen er leden van de Constituanten één per 150.000 inwoners en leden van Parlement één per 300.000 inwoners verkozen worden. Er zal gestemd worden op kandidatenlijsten en op individuele kandidaten, met de mogelijkheid één voorkeurstem uit te brengen. De uitslagen zullen dienen voor de verdeling van de zetels, volgens een stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

Het stelsel van verdeling der zetels is nogal gecompliceerd en voorziet ook een soort van « apparentement », door vóór de verkiezing gesloten overeenkomst om de overblijvende stemmen van twee lijsten te doen dienen voor de toekenning van een bijkomende zetel. Hoe dit zal werken, valt af te wachten. Er is trouwens geen enkel stelsel dat een werkelijke evenredige vertegenwoordiging tot stand brengt, zodat een representatief lichaam het werkelijk spiegelbeeld van het kiezerskorps zou wezen.

Indonesië bezit ook verscheidene minoriteiten. Er wonen over de twee miljoen Chinezen, een kwart miljoen Europeanen en 100.000 Arabieren en andere Oosterlingen. Zeer velen onder hen, en vooral onder de Chinezen, hebben bij de soevereiniteitsoverdracht de Indonesische nationaliteit en het staatsburgerschap verworven. Bij een verkiezing moet ook daarmede rekening worden gehouden. Zulks werd voorzien in de Grondwet van 15 Augustus 1950 en bij de samenstelling van het Parlement van 1950, en dezelfde formule is thans overgenomen: de Chinese, Europeaanse en Araabse minderheden zullen recht hebben

op een minimum van respectievelijk 9, 6 en 3 zetels in het Parlement, en van respectievelijk 18, 12 en 6 zetels in de Constituante. Deze minoriteits-vertegenwoordigers worden echter niet als zodanig verkozen. Men verwacht dat onder de kandidaten door de verscheiden partijen voorgedragen er een zeker aantal burgers van Chinese, Europeaanse en Araabse afkomst zullen zijn en dat daarvan een zeker aantal zullen verkozen worden. Komen aldus de hierboven aangegeven aantallen minderheids-vertegenwoordigers in de Constituante en in het Parlement, dan is alles « *au mieux dans le meilleur des mondes* ». Is dit niet het geval, dan zal de regering van de Indonesische Republiek het ontbrekend aantal door benoeming aanvullen; door benoemingen — zegt de kieswet — « die aan de verlangens van de onderscheiden groepen zullen tegemoetkomen ». Desnoods zal dus te dien einde het aantal der zetels kunnen worden vermeerderd.

* * *

Volgens wat voorafgaat ziet men dat een Constituante van vijfhonderd twintig leden en een Parlement van 260 leden zullen moeten verkozen worden. Het is geen kleinigheid! In een land waar nog nooit een verkiezing heeft plaats gegrepen en door een bevolking waarvan de meerderheid nog ongeletterd is. Bij de soevereiniteitsoverdracht was het aantal der ongeletterden wel bij de 90 %. Thans, dank aan de bewonderenswaardige inspanning van regering en leiders, is dat cijfer aanzienlijk geringer, doch niemand durft het onder de 60 % te schatten. Ook daaraan moest men dus denken.

Het Centraal Kies-Comité heeft een buitengewoon handig stelsel uitgedacht. De partijen die kandidaten willen stellen, moeten hun organisatie tijdig registreren, door opgave van hun benaming en het embleem of symbool dat zij aanvaarden. Door loting wordt aan elk van de partijen, zoals in België, een volgnummer toegekend, doch de kandidatenlijsten zullen op het stembiljet worden vergezeld van de geregistreerde

(*) Djakarta-Stad wordt als kiesdistrict genomen; het groot Djakarta, dat eigenlijk een sociografische eenheid vormt, telt thans bij de drie miljoen zielen.

symbolen, waarvoor in de komende kiescampagne propaganda zal kunnen worden gemaakt.

Reeds werd de eerste lijst van 42 partijen, die aldus werden geregistreerd in het kiesbureau van Djakarta,

Benaming

2. Verbond Groot-Indonesië P.I.R.
2. Acoma - Jonge communisten
3. P.K.I., Indonesische Communistische Partij en personen buiten de partijen.
4. Republikeinse Partij
5. Gepensioneerden
6. PPPRI, Politieambtenaren
7. PNI, Indonesische Nationalistische Partij
8. PRIM, Onafhankelijke Republikeinen van Indonesië
9. Masjumi, Partij van de Moslem
10. P.S.I., Indonesische Socialistische Partij
11. P.S.I.I. Sjarikat Islam (Islamieten)
12. N.U. Nahladatul Ulama Partij
13. P.R.N. Nationale Volkspartij
14. Vrouwelijke Volkspartij
15. P.R.I. Indonesische Volkspartij
16. Parindra
17. PARKI
18. Arbeiders-Partij
19. MTKAAN Minangkabauers Raad
20. S.K.I. Indonesisch Volksverbond
21. Verbond voor Humaniteit
22. GERPIS, Verbond voor Sunda-eilanden
23. Pentjasila-verdediging
24. PERTI, voor Islam Opvoeding
25. Marhaen Partij (Proletariaat)
26. Murba verdedigers der Proclamatie
27. B.A.P.E.R.K. I. Raad van Burgers
28. Katholieke Partij
29. Tani Makmur (Boeren)
30. S.A.R.B.U.P.R.I. (Vakverbond)
31. P.I.N. Nationale Eenheidspartij
32. J.P. Snel
33. PARKINDO, Christelijke Partij
34. I.P.K.I. Onafhankelijke verdedigers van Indonesia
35. B.W. Lapien Cum Suis
36. Algemeen Indonesisch Kies-Comité
37. Banteng Beweging I.R.
38. Nieuw Geslacht van Indonesia
39. Bond voor Ster en Halve Maan
40. Centraal Comité voor Nationale Jeugd
41. Ikrupins
42. P.T.I.I. Tharikat Islam

Dank aan deze spitsvondige aanwijzing van de politieke partijen zal de ongeletterde kiezer zijn stem kunnen uitbrengen, door een prik te geven in het symbool dat hem aanstaat: Arend, Fakkelt, Buffelhoofd, Diamant, Hamer en Sikkelt, enz. Dat dit ook aanleiding kan geven tot onjuiste kiespropaganda, blijkt reeds nu. Op n° 3 vindt men: Hamer en Sikkelt, voor de communistische partij en voor «de personen buiten de partijen». De Masjumi-kringen hebben deze opgave als een ontogelaten truc van de communisten aangeklaagd; zij eisen dat deze registratie zou worden vernietigd, daar anders kiezers, die zouden aangezet worden zich tegen de partijen uit te spreken, hun stem aan de communisten zouden geven. Dat onwetende kiezers gemakkelijk zouden kunnen worden bedrogen door de kiespropaganda, is natuurlijk niet onmogelijk. Het is ook het geval bij ons, doch nog meer in Indonesië. Van nu af aan zijn door

gepubliceerd. Ik kan niet weerstaan aan de drang deze lijst hier af te schrijven; ik verontschuldigt mij indien er in de vertalingen een onwillekeurige onjuistheid moest aangetroffen worden:

Kenteken of Embleem

- Roei-riem
- Wayangfiguur, met «Merdeka»-groet
- Hamer en Sikkelt
- Arend
- Omcirkelde schroef
- Fakkelt
- Buffelhoofd in driehoek, met inschrift: «Marhaens Front = Prol(etariaat Front)
- Omcirkeld buffelhoofd
- Wille halfmaan op zwarte grond
- Vijfpuntige ster
- «TAUCHID» in halve maan met ster
- Aardbol omringd van Arabische letters in een ster
- Houweel en ganzepn
- Lotusbloem en omcirkelde boog
- Schild en cocosnoot
- Twee handen op sikkelt, roeiriem en pen
- Kruis en rundhoofd in cirkel
- Buffelhoofd in 17 tandig wiel
- Minangkabaus huis met ster en halve maan
- Diamant
- Witte vijfpuntige ster in driehoek
- Tijgerhoofd
- Vijf vingeren van rechterhand
- Moskee met Minaret
- Schitterende vijfpuntige ster in driehoek
- Ster en Rad in cirkel
- Lotusbloem met blad
- Rozenkrans en Kruis
- Zwarte vijfpuntige ster met de letter G.T.I.
- Werkhuis met getand rad
- Vliegende zwaluwen
- Bliksemlicht
- Verlichte kaars vóór een boom
- Omcirkeld nationaal monument
- Cijfer Eén met pakis-blad
- Parasol omringd van 38 rijstkorrels
- Nationaal monument en buffelhoofd met inschrift
- Rijzende Zon over Indonesië's landkaart, met ster en halve maan
- Flikkerende ster en halve maan
- Vijfpuntige ster met inschrift 17.8.1945
- Wit-zwarte vlag met hart
- Allah, in Araabse letters, in vorm van ster

M. Tobing, de minister van Voorlichting, reeds 10.000 agenten aangeduid, die gans het land doorlopen om over de aanstaande verkiezing in te lichten. Zij vinden doorgaans wel belangstelling, doch niet altijd. Men zegt mij dat in sommige streken de mensen de inlichters ontvluchten, omdat ze vrezen dat er wat anders achter zit: verhoging van de belasting, zoeken naar lidmaatschap van bendn, of iets dergelijks. In een ver afgelegen oosthoek werd aan de inlichtingsagenten gevraagd, of het dan toch waar was, dat er een Radja (koning) moest benoemd worden, zoals de dorpsstovenaar hun had uitgelegd? Alle middelen zullen aangewend worden om het volk in te lichten: toespraken, filmvoorstellingen en radio. Gemakkelijk is dat niet. Er werden bijvoorbeeld een groot aantal radiotoestellen aangekocht, doch in menige streken zijn ze onbruikbaar, omdat er geen electrische stroom is. Het ware verkeerd uit het voorgaande te besluiten,

dat de Indonesiërs helemaal geen politieke zin hebben. Voorwaar, het is één ding mede te helpen aan een bevrijdingsstrijd, en een andere zaak binnenlandse politiek te doen en te begrijpen waarover het in een verkiezing voor wetgevende lichamen gaat. De strijd waaraan de leiders van de nationalistische bewegingen het volk hebben gewend, in de laatste veertig jaar, was gericht tegen Nederland, tegen de blanken, tegen het kolonialisme. Bevrijding, onafhankelijkheid, zelfbestuur waren de enige slogans.

Dat neemt niet weg dat geleidelijk echter, reeds vóórdat de bevrijdingsstrijd slaagde, allerhande politieke ideologieën, zoniet in de lagere lagen, dan toch in één groot deel van Indonesië, voornamelijk langs de uit Nederland terugkerende studentenjeugd, zijn binnengedrongen. Onmiddellijk na de eerste wereldoorlog ziet men de Indonesische politieke stromingen zich in drie richtingen ontwikkelen: een zuiver nationalistische, die naar de eigen soevereiniteit streefde; een godsdienstige, Islamietische, en een socialistische, marxistische richting.

De nationalistische was vanzelfsprekend de meest actieve en de meest spectaculaire; ook vanwege het Nederlands bestuur, de meest gevreesde. Niettegenstaande alle ethnische verschillen was er in de jeugdverenigingen al vroeg een gemeenschappelijk ideaal tot een romantische droom gegroeid. De jongens en meisjes van Java en Sumatra, van Borneo en Celebes en van alle eilandjes in de Archipel, hallucineerden van een enig vaderland, waarin zij evengoed als de Europeanen zouden kunnen zeggen en doen wat ze wilden. Daarvan vinden wij een merkwaardige illustratie in het feit dat het nationaal lied van Indonesië, dat niet anders bevat dan een credo in een groot vaderland, « Groot Indonesië », *Indonesia Raya*, reeds in 1928 als volkslied voor de Indonesische beweging werd aanvaard. Op een jeugdcongres van 28 October 1928 werd het gezongen door de jonge auteur ervan, de vijf-en-twintigjarige Wage Rudolf Supratman, en met dezelfde geestdrift die eertijds de Marseillaise begroette, tot nationaal lied van het in de verte lokkende vaderland gestempeld. « *Indonesia Raya* » werd ook gezongen de 15e Augustus 1945, en sedertdien steeds uitgesproken op alle nationale bijeenkomsten. Supratman heeft die glorie niet beleefd; hij overleed in 1938.

Zeer vroeg eveneens ontstonden een aantal verenigingen die voor doel hadden hetzij de Islam te verspreiden door onderwijs en godsdienstige oefening, hetzij de Islamietische zedelijke- en rechtsbeginselen in de samenleving te doen triomferen. Sommige van die verenigingen hebben ook een strijdend nationalistisch karakter aangenomen. De strijd voor Islam betekent immers de strijd tegen het christendom, en dus tegen de Nederlandse overheersing. Geen wonder dat men leiders van de Masjumi, de grootste der Islam-verenigingen, als getrouwe medeleden vindt in de nationalistische bijeenkomsten, waaruit de nationale partijen, met Soekarno en Hatta aan het hoofd, zijn gesproten. De invloed van de Moslem-partijen moest van lieverleden geweldig zijn, vermits 90 % en misschien meer van de bevolking van Indonesië tot de Islam behoort. Wel te verstaan: godsdienstig, zoals wij zouden kunnen zeggen dat de grote meerderheid van de Belgische bevolking katholiek is. Dat betekent immers niet in België, dat de overgrote meerderheid van onze bevolking stemt voor katholieke kandidaten en zelfs niet dat de meerderheid van onze bevolking de godsdienstige verplichtingen regelmatig vervult.

Of het ook zo gesteld is met de Islamieten van Indonesië zou ik niet durven verklaren. De mannen zijn hier haast allen besneden, wat een sterke gods-

dienstige band vormt, vooral daar die besnijdenis niet dadelijk na de geboorte, zoals bij de Israëlieten, maar op latere leeftijd gebeurt, dikwijls op 10 tot 12-jarige ouderdom. Ook de meisjes worden besneden. In de kinderjaren worden de gebeden, zij zijn niet talrijk, aangeleerd. Ze zijn in de taal van de koran, in het Araabs, en blijven dus, omdat ze haast niet begrepen worden, een mystieke waarde bezitten. Volgens de verplichtingen door Mohammed opgelegd, zou elke Islamiet vijf keren per dag een eerbiedig huldebetoon aan Allah verschuldigd zijn, dat betekent praktisch gesproken dat hij vijfmaal dagelijks zou de « salat » moeten doen, de godsdienstoefening, die niet alleen in het uitspreken van een gebed en een zegen bestaat, maar in een werkelijke overpeinzing, de blikken gericht naar de richting van de heilige plaats Mekka. Dat kan gebeuren binnen of buiten de Moskee, waar men zich ook op het voor de « salat » bepaalde ogenblik moge bevinden. Of vele Indonesiërs die verplichting nakomen is dus niet gemakkelijk na te gaan. Alleen 's Vrijdags gaan de meeste mannen naar de Moskee. Velen doen dat op het middaguur. Overal wordt 's Vrijdags de arbeid onderbroken: in de officiële staats- en stadsdiensten, in de universiteit en in alle scholen. Ook de vrouwen krijgen vrijaf rond 11 uur, alhoewel de vrouwen niet naar de moskee gaan. Niemand verklaart niet te bidden; verklaringen van ongeloof zouden als onbetamelijk gelden. Laat er ons onmiddellijk bijvoegen, dat er een zeer grote godsdienstige verdraagzaamheid bestaat, die zich voornamelijk hierin uit, dat niemand naar zijn godsdienstige belijdenis wordt gevraagd.

De Islamietische grote feestdagen zijn natuurlijk, in Indonesië, nationale feestdagen. Voegen wij er overigens dadelijk bij dat ook de grootste christelijke feestdagen, zoals Sinksen, Ons Heer Hemelvaart, Pasen, Kerstmis en Nieuwjaar, eveneens als nationale feestdagen of liever als wettelijke feestdagen worden beschouwd.

De meest belangrijke Islamietische feestdag of beter gezegd: feesttijd, is de tijd van het *Ramadhan*-vasten en de daarop volgendes *Lebaran*.

De negende maand van het Mohammedaanse jaar (in 1954 was het de maand Mei) is de maand *Ramadhan*, die een vastenmaand is. Gedurende die maand moet de Moslem zich volstrekt onthouden van alle spijs en drank, alsook van alle geslachtelijke omgang en van roken, van de vroege morgenstond tot zonsondergang, of, zoals het in de Koran voorgeschreven is, zolang men een witte draad van een zwarte kan onderscheiden. Na zonsondergang moet de vasten verbroken worden. Of allen dat vasten-gebod streng naleven, kan natuurlijk niet worden nagegaan. Doch de meesten hebben gans de dag het gezicht van uitgehongerden en het zou niet « de bon ton » zijn iemand gedurende die periode geluk te wensen over zijn goede gezondheid. Wanneer men iemand begroet, dan zal men zeggen: « Wel, hoe gaat het, in de huidige omstandigheden? » Het spreekt vanzelf dat gedurende die maand niet veel feesten plaats hebben. Overigens er moet gespaard worden, want na de vastentijd komt de grote feestviering van de *Lebaran* of zoals het meer officieel heet: « *Idil Fitri* ». Dat zijn de grootste feestdagen van het jaar. De niet ingewijden noemen het hier dikwijls ten onrechte de Islam-Nieuwjaar, omdat het de gewoonte is de mensen te feliciteren, visietkaarten en geschenken te zenden en feestmaaltijden in te richten. Het was dit jaar de 2e en 3e Juni, of liever die dagen begonnen de Lebaran-feesten. Dan lopen de Moskeeën vol. Mannen en vrouwen ziet men overal uitgedost in nieuwe, mooi gebatikte sarongs. Na de twee, drie eerste dagen de Lebaran in familie-

kring te hebben gevierd, gaat men over tot de officiële ontvangsten bij burgemeester en overheden. Ambtenaren en bedienden worden ontvangen om hun gelukwensen te kunnen aanbieden in grote broederlijke ontvangsten. De president van de Republiek ontvangt eveneens, eerst de leden van de regering en de diplomaten en vervolgens allen die, genodigd of niet, hem hun gelukwensen willen aanbieden. Duizenden verschijnen in het Paleis van de president, die allen, klein en groot, even vriendelijk aanspreekt.

In mijn criminologische studie ben ik verrast geworden door de invloed van vastentijd en Lebaran op de curve der criminaliteit. Elkeen die ietwat van criminologie kent, weet hoe, bij ons, en in het algemeen, in Europa, het klimaat de curve van de misdadigheid regelmatig beïnvloedt. In de zomer wordt het grootste aantal gewelddaden en seksuele misdrijven gepleegd, in de winter de meeste diefstallen. Dergelijke seizoenen maand-rhythmen zullen waarschijnlijk niet waar te nemen zijn in Idonésië, waar het nooit wintert. Te Djakarta is de temperatuur heel het jaar rond de 30° C. In de tropische streken is er slechts een verschil van luchtdruk en niet van warmte. Maar ik werd getroffen door een chronische verhoging van de diefstallen, gevolgd van een vermindering; de bestuurder van de statistiek zegde mij, dat de vermeerdering zich voordeed in de tijd van de vasten, de *Ramadhan* of *puasa*, en de vermindering in de *Lebaran-periode*. Er wordt veel gestolen, met het oog op de noodwendigheid om netjes voor te komen bij verwanten en vrienden voor de Lebaran-feesten, en later is er geen nood, want bij die feesten worden er veel geschenken, ook in voedingsmiddelen en geld, ontvangen.

Sedert de onafhankelijkheidsverklaring van Indonesia is het echter merkbaar dat niet alle Islamietische Indonesiërs aanklevens zijn van een politiek die er naar streeft van dit land een Islamietische Staat te maken. Dat is het programma van een zeker aantal partijen, vooral de *Masjumi*, de *Sjarikat Islam* en de *Tharikat Islam*. Deze partijen, die op dit ogenblik een groot aantal leden in het Parlement hebben, vormen een belangrijk element in de oppositie, want zij zijn niet vertegenwoordigd in de regering, ofschoon bijna alle leden van de regering Islamieten zijn. President Soekarno en vice-president Hatta wonen beiden geregeld de Islamietische feesten bij. Onlangs kon men ze beiden zien, geprosterneerd zoals de duizenden die op de grote plein te Djakarta het Lebaran-gebed bijwoonden. Zij verzetten zich echter en Soekarno heeft het dikwijls in het openbaar bevestigd, tegen de vorming van een Islamstaat en eisen voor alle godsdiensten de volledige vrijheid op. Soekarno beroept zich hiervoor op de grondwettelijke waarborgen van godsdienstvrijheid en op de beginselen van de *Pentjasili*, de vijfledige keure die hijzelf aan de Proclamatie van onafhankelijkheid als basis heeft glegd. Men mag zich er aan verwachten dat de *Masjumi* en de andere Islam-partijen een zeer actieve propaganda zullen voeren in de aanstaande kiesstrijd, ter verovering van een meerderheid, die hun eventueel de volledige macht zou geven.

De derde richting die een politieke richting is, is, zoals wij hierboven zegden, die van het socialisme. Reeds in het begin der eeuw gevoelde de Indonesische jeugd, zoals de jeugd van bijna alle landen der wereld, zich aangetrokken tot de socialistische leerstelsels, die in het Marxisme een treffende wetenschappelijke basis bezaten. Na de eerste wereldoorlog vormden zich dan ook duidelijk socialistische, en ietwat later, communistische Indonesische verenigingen en studiekri-

gen. Toen de Nederlandse overheden strenge maatregelen begonnen te nemen tegen de leiders van de nationalistische beweging in Indonesië zelf, werd dikwijls voorgewend dat zij handelden onder de opruiing van de Sovjets, wat doorgaans gelogenstraft werd door de belanghebbenden. Men vindt de beschuldiging van communistische ordewoorden vaak bij de aanhoudingen, die in November 1926 niet minder dan 13.000 Indonesiërs betroffen; en ook toen een paar duizend mannen, vrouwen en kinderen naar de moerassen van Tanah Merah en Tanah Tinggi, in Boven-Digoel, werden weggevoerd. In werkelijkheid was de samenwerking met de communisten, die op een gegeven ogenblik eveneens medewerkten aan de nationalistische propaganda, van korte duur. De socialisten organiseerden zich voornamelijk in twee groepen: de Gerindo, geleid door Amir Sjarifuddin (thans niet meer in leven) en de socialistische partij, onder de leiding van Sjarir. Sjarifuddin en Sjarir zijn beiden — de laatste driemaal — Eerste-Minister geweest in de eerste jaren van het bestaan der Indonesische Republiek. Sjarir is thans nog de leider van de socialistische partij, die over zestien zetels beschikt in het huidige Parlement. Op dit ogenblik bestaan er een half dozijn socialistische partijen en daarnaast vakverbonden en uitgesproken communistische partijen. Het is waarschijnlijk dat ook een stevige linkse propaganda de aanstaande kiesstrijd zal kenmerken.

Niemand kan zich wagen aan voorspellingen. Doch met spanning zal men de propaganda eerst en de verkiezing zelve gadeslaan.

De verkiezing of... de verkiezingen? Want dit is een technische vraag van belang, die ik nog eventjes wil aanduiden.

De kieswet voorziet de verkiezing van een Constituante en van een Kamer van Volksvertegenwoordigers. Dat was trouwens reeds voorzien in de Voorlopige Grondwet van 15 Augustus 1950. Er zijn dus vier mogelijkheden:

a) de verkiezing van een Constituante alleen. Deze kan dan bepalen hoe het Parlement zal samengesteld worden. In theorie zou b.v. kunnen beslist worden dat het Parlement uit twee Kamers zou bestaan, een Kamer en een Senaat. Intussen zou het thans bestaande Parlement voorlopig verder in activiteit blijven;

b) men zou een nieuwe Kamer van Volksvertegenwoordigers verkiezen door rechtstreekse verkiezing volgens de aangegeven bepalingen; dan zou wellicht de Constituante overbodig worden;

c) men kan bepalen dat eerst de Constituante verkozen wordt en onmiddellijk daarna een nieuwe Kamer van Volksvertegenwoordigers. Daarvoor staan alle voorwaarden in de kieswet van 15 April 1953. Deze voorziet inderdaad niet de verkiezing van een Parlement, maar alleen van een Kamer van Volksvertegenwoordigers. De Constituante zou dan haar taak langzaam, zonder haast, vervullen, vermits de dagelijkse wetgevende arbeid zou worden waargenomen door een door verkiezing samengestelde Kamer;

d) de Constituante en de nieuwe Kamer van Volksvertegenwoordigers kunnen gelijktijdig, of op een korte afstand van elkaar geschieden, worden verkozen. In dit laatste geval, dat schijnt door de bevoegde kringen verkozen te worden, zal het de vraag zijn of men circa 500 leden voor de Constituante en circa 250 leden van de Kamer zal moeten aanduiden, dan wel of de kandidaten voor beide lichamen zullen kunnen verkozen worden.

Dit is wellicht juridische casuïstiek. En toch moet ook dat vraagstuk opgelost worden.

Hoofdzak is de verwezenlijking van de voorziene verkiezingen, waardoor de Indonesische Republiek, die

reeds nu een voorbeeldige democratie is geweest, een democratische staatsvorm zal bezitten, waaraan oude democratieën in Europa sedert lange jaren pijnlijk laboreren.

Prof. Dr. Nico GUNZBURG,

*Ere-Advocaat te Antwerpen en Emeritus-hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent,
thans hoogleraar aan de Rechtsfaculteit van de Indonesische Rijksuniversiteit
en aan de Academie voor Politie-Wetenschappen te Djakarta.*

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 8 April 1954.

Voorzitter-Verslaggever : M. Vandermersch.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Struye en della Faille d'Huyssse.

Handelshuur. — Betekenis van het woord « opzeggingen » in art. 34, lid 1, van de wet van 30 April 1951.

Het woord « opzeggingen » in art. 34 lid I van de wet van 30 April 1951, ofschoon van algemene aard, kan niet bedoelen de opzeggingen, welke onder de vroegere wetgeving de werking hadden de bij overeenkomst tussen partijen gesloten huur door een wettelijk verlengde huur te vervangen, vermits art. 33 derzelfde wet strekt tot bepaling van de duur van een dergelijke huur en toepasselijkmaking daarop van de wetsbepalingen van de artt. 13 en 14 betreffende het verzoek om huurvernieuwing.

Naamloze vennootschap « Brouwerijen de Populieren »
t/ De dienst van het Sequester.

Gelet op het bestreden vonnis, gewezen in hoger beroep door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, op 17 November 1952;

Over het enig middel : schending van artikelen 34 en 13 van de wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten met het oog op de bescherming van het handelsfonds,

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat er op 10 September 1943 tussen eiseres en de eigenaar van het kwestieus onroerend goed een handelshuurovereenkomst gesloten werd voor een duur van 3, 6, 9 jaren, die een einde nam op 31 Maart 1953, dat er een regelmatige opzegging gegeven werd tegen 31 Maart 1950 en dat deze opzegging, die gegeven werd om andere redenen dan de schuld van de huurder, niet door dagvaarding gevolgd werd, beslist heeft dat deze opzegging als gevolg heeft gehad de duur van de huurovereenkomst te beperken tot 6 jaren in plaats van 9 jaren met dien verstande dat sedert 30 Maart 1950 partijen onder het regime van de wettelijke huurverlenging stonden, daaruit afgeleid heeft dat de aanvraag van eiseres tot huurhervernieuwing, die op 7 November 1951 betekend werd, laat-tijdig was, daar dergelijke aanvragen, die een wettelijk verlengde huurovereenkomst betreffen, moeten ingediend worden ten hoogste 18 maanden, en ten minste 15 maanden vóór het verstrijken van de lopende huur, zijnde vóór 20 Augustus 1951, en eiseres afgewezen heeft van haar eis tot huurhervernieuwing, wan-

neer de opzeggingen, gedaan vóór de inwerkingtreding van de wet van 30 April 1951 om andere redenen dan de schuld van de huurder, voor onbestaande dienen gehouden te worden, tenzij dagvaarding is gevolgd, wanneer de kwestieuze opzegging, d.d. 31 Maart 1950 vóór de inwerkingtreding van de wet gedaan werd, dus voor onbestaande moest gehouden worden en bijgevolg niet als gevolg kon hebben de duur van de huurovereenkomst te beperken en aan eiseres haar recht op huurhervernieuwing te ontnemen :

Overwegende dat, uit de vaststellingen van het bestreden vonnis, alsook uit de regelmatig aan het Hof voorgelegde processtukken blijkt dat een onroerend goed door aanlegster in huur werd genomen voor een duur van 9 jaar, einde nemend op 31 Maart 1953; dat de huur de voorwaarden vervulde welke voorzien worden door het artikel 1 van de wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten, en vatbaar was bedongen voor eenzijdige verbreking na verstrijking van het derde en het zesde huurjaar; dat verweerder op 30 September 1949 aan aanlegster regelmatig opzegging heeft gegeven tot verbreking van de huur vanaf 31 Maart 1950, doch dat de huur achtereenvolgens door de wet van 22 December 1949 (artikel 1), door deze van 30 Juni 1950 (artikelen 1 en 3) en door deze van 20 December 1950 (artikel 42) van rechtswege werd verlengd;

Overwegende dat de voorziening de vraag doet rijzen of artikel 34 alinea 1 van de wet van 30 April 1951 op de door verweerder gegeven opzegging van toepassing is;

Overwegende dat, naar luid van voormeld artikel 34, alinea 1, « de opzeggingen gedaan vóór de inwerkingtreding van deze wet om andere redenen dan de schuld van de huurder voor onbestaande worden gehouden, tenzij dagvaarding is gevolgd »;

Overwegende dat de bewoordingen « de opzeggingen » in weerwil van hun algemene aard, de opzeggingen niet kunnen bedoelen welke onder de vroegere wetgeving voor uitwissel hebben gehad de bij overeenkomst tussen partijen gesloten huur door een wettelijk verlengde huur te vervangen, vermits het artikel 33 derzelfde wet tot doel strekt de duur van dergelijke huur te bepalen en er op de wetsbepalingen van de artikelen 13 en 14 betreffende de aanvragen om huurvernieuwing toepasselijk te maken;

Overwegende dat het middel derhalve in rechte faalt;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten en, daar de voorziening vóór 15 September 1953 werd betekend, tot de vergoeding van 150 frank jegens verweerder.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 5 April 1954

Raadsheer-Verslaggever: M. De Clippele
Advocaat-Generaal: M. Mahaux

Epuratie. — Artikel 2 van de Wet van 29 Februari 1952 is slechts van toepassing op hen, die nog niet opnieuw in het bezit zijn van hun rechten, doch niet op hen, die na hun rechten tijdelijk te hebben verloren, opnieuw in het bezit daarvan zijn op het ogenblik van hun verzoek. — Geen opheffing « ab initio » van de vervallenverklaring van rechten.

Artikel 9 van de Wet van 14 Juni 1948, dat uitsluitend betref het verzoek om geheel of gedeeltelijk herstel in de rechten, schreef in zijn alinea 3 voor dat de Procureur des Konings alle inlichtingen omtrent het gedrag als burger en de moraliteit van belanghebbende « sedert de ontzetting of het verval » moest inwinnen. Deze bepaling, waarbij is overgenomen een soortgelijke bepaling van de wet van 25 April 1896 op het eerherstel, toont aan dat dit herstel niet van het begin af kon worden toegestaan en geen nieuw onderzoek toeliet van de feiten zelf, waarop de ontzetting of de vervallenverklaring steunde.

Artikel 9 van de wet van 14 Juni 1948 is vervangen door artikel 2 van de wet van 29 Februari 1952; de woorden « opheffing of beperking » in dat artikel betekenen niet dat voortaan op grond van dat artikel een herziening « ab initio » toegelaten is. Een dergelijke uitlegging van de bepaling is uitgesloten, doordat bedoelde maatregelen niet onmiddellijk mogen verzocht worden, doch eerst na het verstrijken van een termijn naargelang van de ernst van het feit, dat tot de vervallenverklaring aanleiding heeft gegeven, welke termijn een aanvang neemt de dag, waarop de vervallenverklaring is ingegaan.

Bedoelde onjuiste uitlegging is ook in strijd met de wordingsgeschiedenis en de overige bepalingen van de wet van 29 Februari 1952.

Onjuist is ook de stelling, dat de wetgever zou gewild hebben dat, zoals eerherstel in strafzaken de vermelding van de straf in het strafregister en in het bewijs van goed gedrag doet verdwijnen, ook de vermelding van de vervallenverklaring van rechten zou verdwijnen.

Artikel 2 van de Wet van 29 Februari 1952 werd immers ingegeven door de bedoeling een met artikel 9 van de Wet van 14 Juni 1948 overeenstemmende bepaling te behouden: geen enkel dezer bepalingen spreekt over « eerherstel ».

Fack G.

Gelet op het bestreden arrest, op 10 Juni 1953 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het enig middel, afgeleid uit de schending van art. 2 van de wet van 29 Februari 1952 tot wijziging van de wet van 14 Juni 1948 inzake epuratie,

doordat het bestreden arrest beslist dat voormeld art. 2 slechts toepasselijk is op degenen, die nog niet opnieuw in het bezit zijn van hun rechten, maar niet op degenen die, na hun rechten tijdelijk verloren te hebben, terug in het bezit daarvan zijn op het ogenblik van hun aanvraag, en deze beslissing doet steunen: 1) op een vergelijking met het gewoon eerherstel in strafzaken, dat uiteraard niet retroactief kan zijn; 2) op de overweging dat art. 2 van de wet van 29 Februari 1952 art. 9 vervangt van de wet van 14 Juni 1948;

zulks terwijl 1) dit art. 9 niet bepaalde dat de rechten ja dan neen retroactief teruggegeven worden en luidens dit art. 9 de rechtspleging moest geregeld worden bij een koninklijk besluit, dat nooit is verschenen;

2) er een verschil is tussen enerzijds de epuratielwetten van 14 Juni 1948 en van 29 Februari 1952 (art. 2) en anderzijds het eerherstel in strafzaken, vermits dit art. 2 luidt: « opheffing of beperking », hetgeen niet mogelijk is bij eerherstel, dat eenvoudig hetzij toegestaan, hetzij geweigerd wordt, vermits de woorden « opheffing » of « beperking » bewijzen dat de rechtsmachten opheffing « ab initio » mogen toestaan of beperken in de tijd of voor sommige rechten;

3) de verwijzing naar art. 9 van de wet van 14 Juni 1948 en naar het gewoon eerherstel in strafzaken niet afdoende is, vermits dit art. 9 luidde, dat geen toepassing er van mag gemaakt worden voor een bepaalde termijn, zelfs na het bekomen van eerherstel op strafrechtelijk gebied, en vermits er een verschil is tussen eerherstel op strafrechtelijk gebied en teruggave van rechten, waarvan men beroofd was, burgerlijke amnestie, hetgeen uitlegt hoe de wetgever twee verschillende stelsels heeft willen inrichten;

4) de wet van 29 Febr. 1952 volgens de bedoeling van de wetgever een verzachting is van de bestaande wetten inzake epuratie om aan iedereen na een bepaalde tijd de gelegenheid te geven zijn rechten terug te bekomen « ab initio », hetgeen uiterst belangrijk is, b.v. voor administratieve herziening, oorlogsschade, pensioenen;

5) in het stelsel van het arrest art. 2 onnodig is, vermits door de wet van 29 Febr. 1952 de meeste belanghebbenden de gelegenheid kregen de zaak ten gronde te horen behandelen met mogelijke teruggave van hun rechten « ab initio »;

6) de wetgever gewild heeft dat, zoals eerherstel in strafzaken de vermelding van de straf in het strafregister en in het bewijs van goed gedrag doet verdwijnen, ook de vermelding van de vervallenverklaring van rechten zou verdwijnen, hetgeen het geval niet zou zijn voor degenen, wier tijdelijke vervallenverklaring nog altijd ingeschreven blijft in het strafregister en op de bewijzen met het gevolg, dat in het stelsel van het arrest de burgerlijke sanctie tegen niet veroordeelden strenger is dan de strafsancie;

Overwegende dat blijkt uit de vermeldingen van het arrest, dat aanlegger ingeschreven werd op de lijst, voorzien bij art. 4 van het Wetsbesluit van 19 September 1945, en levenslang vervallen verklaard van de in art. 123 sexies van het boek van Strafrecht bedoelde rechten;

Dat hij vonnis, gewezen op 17 Febr. 1950 door de Rechtb. van eerste aanleg te Gent, beslissende over zijn verzoek om opheffing of beperking van de vervallenverklaring hij vervallenverklaard bleef, doch slechts gedurende zeven jaar voor sommige en gedurende vier jaar voor andere rechten;

Dat tegen dit vonnis geen hoger beroep is ingesteld;

Dat aanlegger later op grond van art. 2 van de Wet van 29 Februari 1952 een verzoek om opheffing of beperking ingediend heeft;

Dat het bestreden arrest beslist heeft over het beroep, ingesteld tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, gewezen op 26 Juni 1952, waarbij dit verzoek ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat aanlegger sinds 31 Januari 1950 in zijn burgerlijke rechten en sinds 31 Januari 1953 in zijn politieke rechten hersteld is, daar de voor de vervallenverklaring bepaalde duur een einde genomen heeft;

Overwegende dat het middel aan het arrest verwijt beslist te hebben dat een verzoek om opheffing op grond van art. 2 van de wet van 29 Febr. 1952 geen opheffing ab initio toelaat;

Over het eerste onderdeel:

Overwegende dat art. 9 van de Wet van 14 Juni 1948, bepaling die uitsluitend het verzoek om gehele of gedeeltelijke herstelling in de rechten bedoelde, in zijn alinea 3 voorschreef dat de Procureur des Konings alle ter zake doende inlichtingen inwint omtrent het gedrag als burger en de moraliteit van belanghebbende « sedert de ontzetting of het verval »;

Overwegende dat deze bepaling, overgenomen van een soortgelijke bepaling van de wet van 25 April 1896 betreffende het eerherstel, aantoonde dat deze herstelling niet ab initio kon toegestaan worden en geen nieuw onderzoek toeliet van de feiten zelf, waarop de ontzetting of de vervallenverklaring steunde;

Waaruit volgt dat het eerste onderdeel naar recht faalt;

Over het tweede, derde, vierde en vijfde onderdeel:

Overwegende dat art. 9 van de wet van 14 Juni 1948 vervangen werd door art. 2 van de wet van 29 Febr. 1952;

Overwegende dat dit art. onder meer bepaalt dat, wanneer het feit geen misdrijf is, of wanneer de uitgesproken veroordeling de vrijheidstraf is van vijf jaar of minder, degenen die vervallen verklaard zijn van hun rechten, de opheffing of beperking hiervan kunnen aanvragen, indien sedert de dag waarop de vervallenverklaring is ingegaan een termijn van vijf jaar in het eerste geval en van tien jaar in het tweede geval verstreken is;

Overwegende dat het middel aanvoert dat de woorden « opheffing of beperking » betekenen dat voortaan op grond van dit art. een herziening ab initio toegelaten is;

Overwegende dat dergelijke interpretatie uitgesloten is doordat bedoelde maatregelen niet onmiddellijk mogen verzocht worden, maar eerst na het verstrijken van een termijn, die bepaald wordt volgens de zwaarwichtigheid van het feit, dat tot de vervallenverklaring aanleiding gaf, en die aanvang neemt de dag waarop de vervallenverklaring is ingegaan;

Overwegende dat deze interpretatie insgelijks tegen gesproken wordt door de wordingsgeschiedenis en de overige bepalingen van de wet van 29 Febr. 1952;

Overwegende immers dat blijkt uit het aanvullend verslag van de commissie van Justitie van de Senaat, dat het behouden van een bepaling, overeenstemmend met het vorig art. 9, ingegeven werd door de bedoeling aan de niet-veroordeelden de gelegenheid te geven de herstelling in hun rechten te bekomen en aan de veroordeelden voor de herstelling een kortere termijn toe te kennen dan de voor het eerherstel in strafzaken bepaalde;

Overwegende dat de wet van 29 Febr. 1952, zoals het middel aanvoert — doch enkel in sommige gevallen — aan de belanghebbenden de gelegenheid gaf hun rechten terug te bekomen; maar overwegende dat de nieuwe overgangsmaatregelen er op neerkomen aan de belanghebbenden een nieuwe termijn toe te staan en de rechten te doen gelden, welke zij voorheen niet hadden, niet uitgeoefend of niet geldig uitgeoefend hadden;

Overwegende echter dat deze rechten luidens deze bepalingen dienden uitgeoefend te worden voor de

rechter over de grond binnen de termijn van twee maanden na de inwerkingtreding van deze wet;

Overwegende dat in strijd met deze beperking het stelsel van het middel erop neerkomt aan de vervallenverklaarden, eens dat vijf of tien jaar verlopen zijn sedert de dag waarop de vervallenverklaring is ingegaan, een nieuw rechtsmiddel toe te staan zonder enige beperking van termijn en strekkende tot een nieuw onderzoek van de feiten, die tot vervallenverklaring aanleiding hebben gegeven;

Waaruit volgt dat die onderdelen van het middel naar recht falen;

Overwegende dat, zoals blijkt uit het hierboven gegeven antwoord op de andere onderdelen, art. 2 van de Wet van 29 Febr. 1952 ingegeven werd door de bedoeling een bepaling te behouden, gelijkwaardig aan art. 9 van de Wet van 14 Juni 1948; dat dit art. 9 in zijn alinea's 2 en 3 voor de in art. 123 sexies en 123 septies van het Wetboek van Strafrecht en voor de in de artt. 1, 2 en 3 van de wet van 14 Juni 1948 bepaalde ontzetting of vervallenverklaring een gehele of gedeeltelijke herstelling in de rechten voorzag, onafhankelijk van het eerherstel voor de strafrechtelijke veroordeling; dat deze tekst geen gewag maakt van « eerherstel »; dat de nieuwe tekst, zoals hij gewijzigd werd door art. 2 van de wet van 29 Febr. 1952, enkel bepaalt dat de belanghebbenden na de termijnen, welke hij bepaalt « opheffing of beperking » van de vervallenverklaring kunnen verzoeken; dat deze tekst evenmin gewag maakt van « eerherstel »;

Waaruit volgt dat het zesde onderdeel in rechte faalt en overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen nageleefd werden en de beslissing — in zover het de belangen van aanlegger betreft — overeenkomstig de wet is;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

NOOT: Zie in andere zin o.a. Rechtbank Gent, 4 Juni 1952, R. W. 1952-1953, 518.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 30 April 1954 (nr 3357).

Zetel: M. Devaux, Voorzitter en M.M. Moureau,
Verslaggever en Holoye.
Auditoraat: M. Vliebergh.
Advocaat: Mr Cambier.

1. Raad van State. — Geschil nietigverklaring. — Akte vatbaar voor Beroep. — Uitleg. (1)
2. Rijkspersoneel. — Inrichting der kaders en betrekkingen. (2 tot 4).
3. Administratieve akten. — Terugwerkende kracht. (3 en 4).
4. Rijkspersoneel. — Toestanden. — Uitoefening van hogere functies. (4).
1. De akte waarbij de administratie aan een ambtenaar uiteenzet waarom hij in een bepaalde toestand zal worden geplaatst, kan de betreffende ambtenaar geen nadeel toebrengen.
2. Het vervallen alleen van de geldigheidsduur van een kaderbesluit heeft niet tot gevolg dat alle of een gedeelte van de in dat kader opgenomen posten werkelijk worden afgeschaft, terwijl geen enkele

- beslissing de inrichting van de dienst komt wijzigen.*
3. *Een kaderbesluit is uiteraard slechts een voorziening voor de toekomst. Behelst een soortgelijk besluit een bepaling met terugwerkende kracht, dan kan deze bepaling enkel uitwerking hebben voor zover zij de regularisatie van verleden toestanden mogelijk maakt. Zij mag niet tot gevolg hebben dat zodanige toestanden worden miskend.*
 4. *Een Minister kan zich derhalve noch op het verval van de geldigheidsduur van het kader, noch op de retroactiviteit, op deze vervalsdatum, van het besluit houdende vaststelling van het nieuwe kader beroepen, om te besluiten dat op bedoelde datum een effectief bekleed ambt is afgeschaft en dat de ambtenaar die het bekleedde maar terzelfder tijd een hogere functie uitoefende, dat ambt niet langer had waargenomen.*

Marchant t/ Belgische Staat (Minister van Landsverdediging).

Gezien het verzoekschrift ingediend op 26 Januari 1952 door Richard Marchant;

Gelet op het arrest van 24 Juli 1953 waarbij de zaak opnieuw in onderzoek wordt gesteld en de heer substituit Vliebergh met de onderzoeksmaatregelen wordt belast;

Overwegende dat verzoeker de nietigverklaring eist van :

1° een « beslissing » die hem werd medegedeeld in een bij het verzoekschrift gevoegd schrijven van 14 December 1951, « waarbij de heer Minister van Landsverdediging zijn aanvraag tot toekenning van de bij het besluit van de Regent van 12 April 1950 bepaalde toelagen afwijst voor de vervallen periode van 1 Januari 1951 tot 24 Augustus 1951 »;

2° « van het ministerieel besluit van 24 December 1951, voor zover het de duur van de uitoefening van de door verzoeker waargenomen hogere functie en de uitbetaling van de hem voor de periode vóór 1 Januari 1951 verschuldigde toelagen beperkt »;

Overwegende dat verzoeker, onder aanvoering dat hij vanaf 1 April 1950 gelast was de hogere functie van hoofd-ingenieur-directeur der opmetingen bij het Militair Geographisch Instituut waar te nemen en dat hij dit ambt tot 24 Augustus 1951 werkelijk was blijven uitoefenen, op 5 December 1951 de Minister van Landsverdediging verzocht de in het besluit van de Regent van 12 April 1950 voorgeschreven beslissing te nemen met het oog op het verkrijgen van de hem toekomende toelage; dat de Minister bij een schrijven van 14 December 1951 verzoeker liet weten waarom hij vanaf 1 Januari 1951 niet langer aanspraak kon maken op de toelage wegens uitoefening van de hogere functie en hem aankondigde dat die toelage hem over de periode vóór die datum zou worden toegekend; dat een koninklijk besluit van 10 December 1951 aan verzoeker voor de periode van 1 April 1950 tot 23 April 1950 de toelage verleende; dat het ministerieel besluit van 24 December 1951 de aanwijzing van verzoeker voor de uitoefening van de hogere functie van hoofd-ingenieur-directeur op datum van 23 April 1950 bevestigde en 1 Januari 1951 als datum stelde voor het einde van de uitoefening van deze functie;

Overwegende dat het ministeriële schrijven van 14 December 1951 er zich toe beperkt, aan verzoeker uit te leggen waarom de Minister oordeelt, hem voor de periode van 1 Januari 1951 tot 24 Augustus 1951 geen toelage wegens uitoefening voor hogere functie te moeten uitkeren, en hem aan te kondigen dat de

toestand voor de vorige periode zou worden geregulariseerd; dat de bestuursakte waarbij de administratieve toestand van verzoeker ten aanzien van de toepassing van het besluit van de Regent van 12 April 1950 wordt vastgesteld en waarvan hij nadeel ondervindt, het ministerieel besluit van 24 December 1951 is, en wel voor zover het 1 Januari 1951 als datum stelt waarop verzoeker niet langer de hogere functie zou uitoefenen; dat het beroep ontvankelijk is voor zover het de vernietiging van deze bepaling vraagt;

Overwegende dat de bepaling, welke 1 Januari 1951 als datum stelt waarop verzoeker heeft opgehouden de hogere functie van hoofd-ingenieur-directeur uit te oefenen, niet hierop steunt dat verzoeker in feite vanaf die datum zou hebben opgehouden de met deze functie overeenstemmende bevoegdheden uit te oefenen, maar wel hierop dat bedoelde functie van hoofd-ingenieur-directeur sedert 1 Januari 1951 « niet meer in het kader voorkomt »; dat de tegenpartij in dit verband betoogt dat het vorige kaderbesluit, waarin die functie voorkwam, slechts tot 31 December 1950 van kracht was en dat in het nieuw kaderbesluit van 14 Juli 1951, dat op 11 Januari 1951 in werking trad, slechts één betrekking van hoofdaardrijkskundige voorkomt in plaats van twee betrekkingen van hoofd-ingenieur, zoals voorzien in het vorige kaderbesluit van 1947 waarvan de geldigheidsduur tot 31 December 1950 was verlengd, dat overigens het ambt van hoofdaardrijkskundige voor een enkele titularis was voorbehouden en dat dit ambt niet aan verzoeker werd toegekend; dat de tegenpartij hieruit afleidt dat het de Minister niet mogelijk was, verzoeker verder na 1 Januari 1951 voor de uitoefening van de hogere functie aan te wijzen, aangezien die hogere functie niet langer bestond; dat zij verder betoogt dat de Minister overigens niet verplicht was, deze aanwijzing na 31 December 1950 te verlengen;

Overwegende dat de bestreden beslissing in haar motivering op een dwaling omtrent het recht steunt; dat gedurende de periode van 1 Januari 1951 tot de datum van de afkondiging van het nieuw kaderbesluit, het ambt van hoofd-ingenieur-directeur steeds in het effectief kader van het Militair Geographisch Instituut is voorgekomen, ofschoon de duur van het vorige kaderbesluit slechts tot 31 December 1950 werd verlengd; dat immers niet kan worden aangenomen dat alleen maar het verstrijken van de geldigheidsduur van een kaderbesluit tot gevolg heeft dat alle of een gedeelte van de in dat kader opgenomen posten werkelijk worden afgeschaft, terwijl geen enkele beslissing de inrichting van de dienst noch het kader van het voor de werking van de dienst nodige personeel wijzigt; dat de tegenpartij geen enkele vóór 14 Juli 1951 genomen beslissing tot afschaffing van de post van hoofd-ingenieur overlegt; dat zij weliswaar deze afschaffing afleidt uit de terugwerkende kracht van het nieuwe kaderbesluit van 14 Juli 1951;

Overwegende dat dit besluit, volgens artikel 5, op 1 Januari 1951 in werking treedt maar dat deze bepaling een fictie invoert; dat deze bepaling derhalve in haar strikte betekenis moet worden genomen; dat een kaderbesluit uiteraard slechts een voorziening voor de toekomst is en dat een bepaling in zodanig besluit, indien zij terugwerkende kracht heeft, enkel uitwerking kan hebben voor zover zij de regularisatie van verleden toestanden mogelijk maakt; dat zulk een bepaling niet tot gevolg mag hebben dat zodanige toestanden worden miskend; dat dus de door verzoeker waargenomen post van hoofd-ingenieur verder in het effectieve kader van het Militair Geographisch Instituut tot de datum van afkondiging van het besluit van 14 Juli 1951 bestond; dat de Minister, om te

beslissen dat verzoeker niet kon worden geacht het ambt van hoofdingenieur-directeur na 1 Januari 1951 verder te hebben uitgeoefend, zich derhalve ten onrechte er op beroepen heeft dat in het kader geen dergelijk ambt voorzien was;

Overwegende dat de Minister ingevolge de aanvraag van verzoeker van 5 December 1951 niet op discretionnaire wijze mocht beslissen op welke datum verzoeker had opgehouden de hogere functie uit te oefenen; dat het er immers om ging een verleden administratieve toestand te regulariseren en niet een aanwijzing waarvan tezelfder tijd de duur naar gelang van de behoeften van de dienst moest worden vastgesteld, voor de toekomst te bevestigen; dat de Minister in zijn beslissing rekening moest houden niet alleen met het feit dat de post van hoofdingenieur-directeur na 1 Januari 1951 in het effectief kader van het Militair Geographisch Instituut is blijven bestaan, maar ook met het feit dat verzoeker, krachtens instructies van zijn directeur-generaal, deze hogere functie na die datum had uitgeoefend, welke toestand de Minister herhaaldelijk, onder meer nog op 14 Maart 1951, had vernomen en had laten voortbestaan; dat de Minister door deze feitelijke gegevens te miskennen en door zijn beslissing hierop te steunen, dat de hogere functie na 1 Januari 1951 niet meer in het kader was voorzien, zijn macht te buiten is gegaan,

BESLUIT :

Artikel 1. — Het ministerieel besluit van 24 December 1951 wordt nietigverklaard voor zover het 1 Januari 1951 als datum stelt waarop verzoeker ophoudt de hogere functie uit te oefenen.

Artikel 2. — De kosten, bepaald op de som van 300 frank, zijn ten laste van de Staat (ministerie van Landsverdediging).

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 14 Mei 1954.

Voorzitter : M. De Walque.

Raadsheren : M.M. Moeneclaeys en Santenaire.

Advocaat-generaal : Mr Vanhoudt.

Advocaten : Mrs. Le Mahieu en De Rijcke.

Aansprakelijkheid wegens lichamelijk letsel door schuld. — Betalingen door Commissie van Openbare Onderstand ten behoeve van het slachtoffer. — Geen gesubrogeerde vordering van de Commissie tegen de voor het letsel aansprakelijke persoon.

Door aanrijding van een voetganger is aan deze lichamelijk letsel toegebracht. De Commissie van Openbare Onderstand, die ten behoeve van het slachtoffer betalingen gedaan heeft aan derde schuldeisers, is noch krachtens de wet, noch bij overeenkomst gesubrogeerd in de rechten van het slachtoffer tegen de aanrijder, die aansprakelijk is voor de gevolgen van het ongeval. De door de Commissie gedane betalingen vinden niet hun oorzaak in de aanrijding, doch hetzij in het onvermogen van het slachtoffer, hetzij in de vrijgevigheid, of in beide, zulks in uitvoering van de taak, die bij de wet aan iedere Commissie van Onderstand is opgedragen.

Krachtens art. 30 van de wet van 27 November 1891 is de Commissie van Openbare Onderstand weliswaar gerechtigd de door haar tot hulpverlening verstrekte gelden te verhalen op hem, die voor het lichamelijk letsel aansprakelijk is; deze actie is

echter een persoonlijke en rechtstreekse actie van heel bijzondere aard, die niets gemeens heeft met een gesubrogeerde actie. Een dergelijke actie kan ook niet voor de Strafrechter worden ingesteld, omdat er geen oorzakelijk verband bestaat tussen het strafbare feit en het doen van bedoelde uitgaven door de Commissie.

O. M., Bonduel en C.O.O. Esen b. p. t/ Florizoone

Overwegende dat Florizoone Roger als verdachte, Bonduel Stephanie als burgerlijke partij en de Commissie van Openbaren Onderstand te Esen als burgerlijke partij tijdig en regelmatig in hoger beroep zijn gekomen;

Overwegende dat de strafvordering vervallen is door verjaring ten aanzien van het onder B. ten laste gelegde feit, daar meer dan één jaar verlopen is sedert de laatste verjaringstuitende akte, zijnde het bestreden vonnis van 20 Januari 1953; dat dit feit nochtans in aanmerking blijft komen als bestanddeel van het onder A ten laste gelegde feit, nl. als gebrek aan vooruitzicht of voorzorg; dat de eisen van de burgerlijke partijen niet vallen onder deze verjaring, daar zij tijdig ingesteld zijn, die van Bonduel op 2 December 1952 en die van de Commissie van Openbaren Onderstand van Esen op 6 Januari 1953;

Overwegende dat het onder A. ten laste gelegde feit door het onderzoek ter zake en de debatten voor het Hof, zoals voor de eerste rechter, bewezen is gebleven; dat de straf, toegepast door de eerste rechter, niet overdreven voorkomt en integendeel gepast tot beteugeling van het feit A. alleen;

Overwegende dat de verdachte de volle verantwoordelijkheid te dragen heeft van het ongeval; dat hij inderdaad het slachtoffer van op grote afstand heeft opgemerkt; dat hij ook op voldoende afstand zag dat Bonduel de weg overstak; dat de afstand, van op dewelke de verdachte het slachtoffer zag oversteken zo groot was, dat hij ruimschoots plaats en tijd had hetzij om tot stilstand te komen, hetzij om het slachtoffer ongehinderd voorbij te rijden; dat in deze voorwaarden het slachtoffer noch een plotseling opdagende noch een onvoorzienbare hindernis is geweest, maar integendeel een voetganger die haaks op de wegas overstak zonder daarbij het verkeer van de andere weggebruikers te hinderen;

Overwegende dat anderzijds blijkt uit de gegevens ter zake dat de remmen van het autovoertuig van verdachte niet oordeelkundig waren geregeld; dat bovendien, zo Florizoone plots en bruusk moest remmen, dit niet te wijten is geweest aan Bonduel maar aan verdachte zelf die, rekening gehouden met de tegenwoordigheid van het slachtoffer op de weg, in stede van behoorlijk en voorzichtig te sturen, integendeel uiterst gewaagd een snelheid behield, die hem beletten zou tijdig zijn voertuig tot stilstand te brengen voor de normale hindernis, die het slachtoffer was;

Overwegende nog dat Bonduel Stephanie ten slotte zich reeds aan de rand van de betonweg bevond, toen zij werd aangereden, plaats waar zij zich, gelet op de plaatselijke omstandigheden, mocht bevinden aangezien de weg niet anders vertoonde dan een rijweg in beton met aan weerszijden een grasrand; dat de verdachte te vergeefs aanvoeren zou, dat hij een ontwijkingsmanoeuvre uitvoerde uit noodzaak; dat immers verdachte daartoe niet genooddaakt was;

Overwegende dat uit dit alles blijkt dat de verdachte Florizoone de volle verantwoordelijkheid voor het ongeval draagt en het slachtoffer Bonduel niet de minste; dat er dus geen aanleiding bestaat tot gedeelde verantwoordelijkheid;

Overwegende dat de eerste rechter de door de burgerlijke partij Bonduel geleden schade om gegronde redenen, die het Hof overneemt, oordeelkundig heeft begroot op 100 fr. + 4.000 fr. = 4.100 fr.; dat deze schade bewezen is en veroorzaakt werd door het wanbedrijf; dat zij echter nu een gedeelte verantwoordelijkheid niet meer wordt aangenomen, volledig dient te worden toegekend;

Overwegende dat de Commissie van Openbaren Onderstand te Esen niet ontvankelijk is in haar eis; dat zij inderdaad door haar betalingen aan derde schuldeisers ter bevrijding van Bonduel Stephanie, noch wettelijk noch contractueel gesubrogeerd is in de rechten van Bonduel jegens de verdachte, verantwoordelijk voor de schade; dat anderzijds de uitbetalingen, die de Commissie van Openbaren Onderstand terugvordert, geen schadeposten zijn, die door het wanbedrijf van Florizoone werden veroorzaakt; dat inderdaad deze betalingen door de Commissie van Openbaren Onderstand geen andere oorzaak hebben dan hetzij het onvermogen van Bonduel, hetzij de vrijgevigheid, of nog de beide, dit in de uitvoering van de taak die door de wet aan iedere Commissie van Openbaren Onderstand is opgedragen en ook in het raam van het weldadigheidskarakter van de toekenning zelf van de onderstand;

Overwegende dat de Commissie van Openbaren Onderstand weliswaar en op grond van art. 30 van de wet van 27 November 1891 de verstrekte tegemoetkoming kan terugvorderen van diegenen, die aansprakelijk zijn voor de kwetsuren of de ziekte, die door steun moest gelenigd worden; dat dit echter een persoonlijke en rechtstreekse actie van heel bijzondere aard is, die niets gemeens heeft met een gesubrogeerde actie, zoveel te meer dat de Commissies van Openbaren Onderstand principieel kosteloos en onherroepelijk steunen; dat dit ook geen actie is, die voor de strafrechtsmacht kan ingesteld worden bij gebrek aan oorzakelijk verband met het strafbare feit, waarvan het Hof hier kennis neemt;

.....

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

4 October 1954.

Voorzitter : M. Croonen.

Rechters : M.M. Van de Wijer en Kiekens.

O.M. : M. Dieudonné.

Advocaten : J. Wolf en Maerten.

Echtscheiding. — Vordering tot levensonderhoud krachtens art. 301 B.W. na echtscheiding. — Bevoegdheid van andere rechter dan die, welke over de eis tot echtscheiding uitspraak heeft gedaan. — Geen voorbehoud omtrent het recht op levensonderhoud in de echtscheidingsprocedure: een afstand van recht. — Geen wijziging aan het « rechterlijk contract ».

Onjuist is de stelling, dat alleen de rechtbank, die over de eis tot echtscheiding uitspraak heeft gedaan, bevoegd zijn zou om kennis te nemen van een vordering tot levensonderhoud krachtens art. 301 B.W., als zijnde een natuurlijk gevolg van de vordering tot echtscheiding en een bijkomstigheid daarvan.

Wanneer immers na de uitspraak van de echtscheiding de uitkering tot levensonderhoud wordt gevorderd in een afzonderlijk rechtsgeding, is die eis niet een tussenvordering in de echtscheidingsprocedure,

daar over deze reeds uitspraak is gedaan en de rechtbank, die daarvan kennis heeft genomen, tengevolge van het door haar gewezen vonnis van de zaak ontheven is. Wanneer zoals in het onderhavige geval, een afzonderlijke vordering is ingesteld, moet de gewone regel inzake bevoegdheid worden toegepast, daar de wetgever voor dit geval uitzondering heeft gemaakt.

Het feit, dat de vrouw in de echtscheidingsprocedure geen voorbehoud heeft gemaakt omtrent haar recht op levensonderhoud, levert niet een stilzwijgende afstand van haar recht op.

Zo voor de bepaling van het bedrag der uitkering tot levensonderhoud het ogenblik van de echtscheiding moet worden in aanmerking genomen, kunnen de bewijsmiddelen omtrent de toestand der partijen in elke stand van het geding worden aangevoerd.

Het feit, dat in de besluiten andere middelen worden aangevoerd dan in de dagvaarding, is niet van aard een wijziging aan het « rechterlijk contract » te brengen, daar het voorwerp van de eis en de oorzaak waarop het geding steunt, dezelfde blijven.

O. t/ L.

Aangezien eiseres bij geregistreerd exploit van deurwaarder Joseph Tas te Mechelen, d.d. 1 Maart 1954, de verweerder liet dagvaarden, ten einde bij toepassing van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek te worden veroordeeld tot de betaling van een onderhoudsgeld van 3.000 frank per maand, met de gerechtelijke intresten en de kosten;

Aangezien eiseres tot staving van haar eis laat gelden, dat bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Bordeaux, dd. 4 Maart 1949, vonnis in kracht van gewijsde getreden, de echtscheiding tussen partijen te hare voordele werd toegestaan;

Dat zij gerechtigd is, gezien haar behoeftige toestand, bij toepassing van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek een uitkering van onderhoudsgeld ten laste van haar gewezen echtgenoot te vorderen; dat deze in staat is het gevraagde bedrag te betalen;

Aangezien de verweerder tegen de ingestelde eis, in hoofdde, de onbevoegdheid van deze Rechtbank opwerpt en aanvoert dat gezien de eis tot uitkering van onderhoudsgeld gesteund op artikel 301 van het burgerlijk Wetboek, een natuurlijk gevolg is van de eis in echtscheiding en overigens hiervan een accessorium is, alleen de rechtbank die over de eis in echtscheiding gewezen heeft, in casu de Rechtbank van eerste aanleg te Bordeaux, bevoegd is om over de bijkomende vordering te kennen;

Aangezien het door verweerder aangevoerde middel van onbevoegdheid, in rechte faalt;

Dat hoewel een bijna eensluidende rechtspraak de door verweerder vooropgestelde stelling aanvaardt en de rechtsleer van Prof. H. De Page deze rechtspraak beaamt, (Verbr. 1 Dec. 1932 - beweegredenen - Pas 1933, I, 37; Brussel, 13.6.1936, B. J. 1937, 213; 16 Mei 1941, Pas. 1941, II, 61; 8 Maart 1924, Pas. 1925, II, 70; De Page T. I., n° 982; contra : Burg. Brussel, 5.1.1950, J. T. 1950, blz. 59) bedoelde zienswijze nochtans elke ernstige en juridische grond mist;

Dat inderdaad wanneer, nadat de echtscheiding werd toegestaan, de uitkering van onderhoudsgeld wordt gevraagd bij afzonderlijk rechtsgeding, de eis aldus gesteld niet als een incidentele vraag van de eis in echtscheiding kan worden aangezien, vermits deze laatste vordering reeds haar beslag heeft gekregen en de Rechtbank die er over te kennen had, ontlast is tengevolge van het door haar gewezen vonnis;

Dat wanneer het dus gaat om een afzonderlijke eis,

zoals in casu, de regel van het gemeen recht in zake bevoegdheid moet worden toegepast, vermits de wetgever voor het geval geen uitzondering maakt;

Aangezien men te vergeefs zou opwerpen, zoals door de Rechtspraak soms wordt vooropgesteld, dat het in de bedoeling van de wetgever ligt, al de vragen die aanleunen bij het vonnis dat de echtscheiding toelaat en die daarvan om zeggens een natuurlijk gevolg zijn, gebracht moeten worden voor de rechtbank die reeds over de feiten van het rechtsgeding in echtscheiding heeft gekend en die op de hoogte is van de omstandigheden van het geding;

Dat inderdaad deze zienswijze op niets steunt en overigens van elke ernstige grond ontbloomt is;

dat immers in de meeste gevallen de zetel niet op dezelfde wijze zal samengesteld zijn en dus geen kennis zal hebben van de omstandigheden waarin de echtscheiding werd toegestaan; dat in andere gevallen, zoals in casu, de partijen door de vooropgestelde regel van bevoegdheid, verplicht kunnen worden zich voor een vreemde rechtbank te voorzien, waarvan men zelfs niet weet dat de wetgeving van die Staat, de bevoegdheid op dit stuk toelaat;

Aangezien verweerder verder aanvoert dat gezien eiseres in het vonnis van echtscheiding, geen voorbehoud heeft gemaakt omtrent haar eis in toekenning van onderhoudsgeld, dit gebrek aan voorbehoud, een stilzwijgende verzaking van haar recht insluit;

Aangezien deze zienswijze niet kan bijgetreden worden;

Dat inderdaad de wetgever geen termijn van verval heeft ingesteld en het blote feit dat de rechthebbende partij geen voorbehoud heeft gemaakt, niet het rechtsgeldig bewijs inhoudt van een verzaking in hare hoofde;

Dat verweerder geen verder bewijs overlegt van de door hem beweerde verzaking en dienvolgens het ingeroepen middel elke grond mist;

Aangezien verweerder eindelijk laat gelden dat de eis zoals hij in de dagvaarding is gelibelleerd, dient verworpen doordat eiseres zich uitsluitend steunt op de toestand van heden en niet op deze die bestond op het ogenblik van de echtscheiding, zoals voor het toekennen van onderhoudsgeld na echtscheiding wordt geëist; dat de dagvaarding het contract tussen partijen uitmaakt en eiseres dit contract niet kan wijzigen in de loop van het geding;

Aangezien zo men terecht aanneemt dat, om het bedrag te bepalen van het onderhoudsgeld, hetwelk bij toepassing van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek aan de onschuldige echtgenoot kan worden toegestaan, men zich moet plaatsen op het ogenblik van de echtscheiding, de bewijsmiddelen van de toestand der partijen in elke stand van het geding kunnen worden aangevoerd;

Dat het feit dat in de dagvaarding andere middelen worden aangevoerd dan deze die thans in besluiten worden ontwikkeld, niet van aard is een wijziging aan het rechterlijk contract te brengen, vermits het voorwerp van de eis en de oorzaak waarop het geding gesteund is, dezelfde blijven;

Aangezien het door de overgelegde stukken ten genoegen van recht bewezen is dat de enige inkomsten welke eiseres had ten tijde van de echtscheiding deze zijn van de uitbating van een kiekenkwekerij;

Dat hoewel men kan aannemen dat deze uitbating haar kost en inwoon verschaft, het nochtans vaststaat, zoals blijkt uit de aanslag voor bedrijfsinkomsten van het jaar 1949, dat deze uitbating haar geen volledig onderhoud naar haar stand verleend, hetgeen overigens nog bevestigd wordt door het feit dat verweerder

onmiddellijk na de echtscheiding een maandelijks onderhoudsgeld betaalde van 2.000 frank;;

Aangezien het anderzijds ook bewezen is door de overgelegde stukken dat verweerder ten tijde van de echtscheiding een maandelijks inkomen had van bijna 8.000 fr. per maand.

Aangezien het dan ook in die omstandigheden billijk voorkomt aan eiseres op grond van artikel 301 een maandelijks onderhoudsgeld toe te staan van 2.000 fr.;

Aangezien de bepalingen van artikelen 2, 34, 35, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 Juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, werden nageleefd;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord in openbare terechtzitting de heer Dieudonné, Substituut Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, veroordeelt verweerder aan eiseres te betalen een onderhoudsgeld van 2.000 frank per maand;;

Veroordeelt hem daarenboven tot de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Zegt dat er geen redenen bestaan het vonnis uitvoerbaar te verklaren niettegenstaande hoger beroep en zonder borg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

1e Kamer. — 15 September 1954.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechters : M. Boeyé en Helleputte.

Advocaten : Mrs. Anciaux en Hoschet.

Arbeidsongeval. — Aan hartkwaal lijdend arbeider. — Oorzakelijk verband tussen ongeval en dood van de arbeider.

Wanneer een abnormale krachtinspanning van de arbeider in de uitoefening van hem opgedragen werkzaamheden de dood van deze arbeider, die aan een chronische hartkwaal leed, heeft verhaast, bestaat een oorzakelijk verband tussen het arbeidsongeval en het overlijden.

N.V. La Royale Belge t/ Wed. De Rademaecker-Meulemans.

Gezien de processtukken en namelijk het vonnis, in regelmatige uitgifte voorgelegd, tegensprekelijk tussen partijen op 17 September 1953 door de Heer Vrederechter van het eerste kanton Leuven uitgesproken op 24 November 1953, in hoger beroep bestreden bij geboekst exploit van deurwaarder Janssen, te Leuven;

Overwegende dat het beroep ontvankelijk voorkomt, wat trouwens niet betwist wordt;

Overwegend dat de oorspronkelijke eis tot doel had huidige beroepster, bij dewelke de Naamloze Vennootschap «Fabrieken Remy» verzekerd was, te horen veroordelen aan huidige beroepene de vergoedingen te betalen waarop zij krachtens de wet op de arbeidsongevallen beweerde recht te hebben, ingevolge het overlijden van haar echtgenoot, gedurende de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst bij voornoemde Fabrieken Remy;

Overwegende dat de eerste rechter bij tussenvonnis de dato 8 Januari 1953 de heer Lavenne als deskundige aanstelde met opdracht «gelet op de toestand

van het slachtoffer, te bepalen of er een oorzakelijk verband tussen de dood van het slachtoffer bestond en de krachtinspanning, die het 15 à 20 minuten vóór zijn dood geleverd heeft »;

Overwegende dat de eerste rechter, na deskundig onderzoek, op de oorspronkelijke eis inging; dat beroeper om hervorming van deze beslissing verzoekt, wijl beroepene de bevestiging er van vordert;

Overwegende dat het overlijden van De Rademaeker Henri slechts als het gevolg van een arbeidsongeval kan aangezien worden, indien het veroorzaakt werd tijdens en door de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst, door een plotselinge en abnormale gebeurtenis, voortvloeiende uit de inwerking van een uitwendige kracht (Verbreking, 16 Juli 1950, R. W. 1950-'51, 387);

Overwegende dat het ter zake niet betwist wordt, en trouwens niet kan betwist worden dat het ongeval tijdens de uitvoering door De Rademaeker Henri van zijn arbeidscontract, voorviel.

dat het bij artikel 1, lid 6, der wet van 24 December 1903, gewijzigd door deze van 18 Juni 1930 vastgestelde vermoeden dienvolgens ter zake toepasselijk is, in zover echter het bewijs geleverd wordt van het plotseling en abnormaal karakter van de gebeurtenis en van het feit dat deze het gevolg is van de schielijke werking van een uitwendige kracht;

Overwegende dat het ter zake bewezen is, dat De Rademaeker Henri een korte tijd voor zijn overlijden een abnormale en buitengewone krachtinspanning had uitgevoerd toen hij, samen met drie andere werklieden, een aanhangwagen had willen voortduwen, die een gewicht had — lading inbegrepen — van meer dan 8.000 kgr.;

Overwegende dat deze krachtinspanning klaarblijkelijk niet binnen het raam viel van de normale arbeidsactiviteit van het slachtoffer; dat de aanhangwagen immers normaal door andere middelen moest bewogen worden dan door het stoten door vier werklieden, die er trouwens niet in lukten hem met dit middel te verplaatsen; dat trouwens het uitzonderlijk karakter van de inspanning, die het slachtoffer geleverd had, en de hevigheid van deze inspanning blijkt uit de woorden die het toen uitte, namelijk: « ik had zo hard geduwd dat mijn lijf kraakte »;

Overwegende dat het ongeval het gevolg is geweest van de werking van een uitwendige kracht, dit is de inspanning om de weerstand te overwinnen die de aanhangwagen bood en die zich schielijk, dit is niet geleidelijk, binnen korte tijdsperiode voordeed (Delaruière en Namèche, uitg. 1947, blz. 56 en 57);

Overwegende dat de eerste rechter dienvolgens terecht van oordeel is geweest dat het ongeval, waarvan De Rademaeker Henri op 8 October 1951 het slachtoffer werd, een arbeidsongeval was;

Overwegende dat het insgelijks, ter voldoening van recht, blijkt dat het ongeval, waarvan hierboven sprake, het overlijden van het slachtoffer tot gevolg heeft gehad;

Dat weliswaar de pathologische voorwaarden waarin De Rademaeker Henri bij het ongeval verkeerde, tot zijn overlijden hebben bijgedragen; dat het immers uit het zeer volledig onderzoek, waartoe professors Picard en Van Hemelrijck overgingen, blijkt dat het slachtoffers aangetast was door een « myocardite chronique du ventricule gauche »;

Dat het echter uit de beschouwingen, die deze professoren in hun verslag laten gelden en vooral uit de uiteenzetting van dokter Lavenne, als deskundige door de eerste rechter aangesteld, het besluit mag getrokken worden dat er een rechtstreeks oorzakelijk verband bestaat tussen ongeval en overlijden, derwijze dat er dient beslist dat het ongeval, indien het niet

de enige oorzaak is geweest van het overlijden, er echter toe bijgedragen heeft, zodat het slachtoffer, bij afwezigheid van het ongeval, niet op dat ogenblik zou overleden zijn;

Overwegende dat het in deze omstandigheden overbodig voorkomt ter zake nieuwe inlichtingen of adviezen in te winnen, met benoeming van drie andere deskundigen; dat de Rechtbank immers genoegzaam ingelicht is om over deze zaak uitspraak te doen en de besluiten van deskundige Laxenne tot de hare makende, het redelijk vermoeden van oorzakelijk verband tussen de krachtinspanning, waarvan hierboven sprake, en het overlijden van het slachtoffer, als voldoende bewijs van dat verband te beschouwen;

Overwegende dat de door de eerste rechter toegekende schadevergoedingen deze lijken te zijn, waarop beroepene gerechtigd is aanspraak te maken; dat zij trouwens niet betwist worden;

Om deze redenen,

en deze van de eerste rechter,

De Rechtbank,

ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond en wijst het af;

Bevestigt het bestreden vonnis in zijn geheel en verwijst beroepster in de beroepskosten.

NOOT: Het bij bovenstaand vonnis bevestigde vonnis in eerste aanleg is verschenen in R. W. 1953-'54, 586.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

17 Maart 1954.

Alleenrechtsprekend rechter: M. Frère.

O.M.: M. Valaers.

Advocaat: Mr. Deckers.

Strafrecht. — Vervalsing in geschriften. — Vervalsing van autonummerplaat (verandering van nummer).

Vervalsing (verandering van nummer) in een autonummerplaat valt onder artikel 196 W. v. S. De wet bepaalt niet op welke wijze het geschrift, d.i. de geschreven tekst, bestaande uit letters en cijfers, op publieke geschriften moet aangebracht zijn. Naast met de hand geschreven teksten zijn ook getypte, gepolycopieerde, gefotografeerde en gedrukte stukken vatbaar voor schriftvervalsing. Er bestaat geen reden om anders te oordelen ten aanzien van op email uitgevoerde geschriften.

Uit artikel 110 van het K.B. van 1 Februari 1934 blijkt het grote belang van de autonummerplaat, die door een rijksdienst afgeleverd wordt en van de regeringsstempel voorzien is.

Een « geschrift » behoeft niet noodzakelijk op papier gesteld te worden; in casu was het gebruik van een duurzaam materiaal noodzakelijk, daar deze platen aan weer en wind blootgesteld zijn.

De vervaardiging van een vervalst stuk en het gebruik daarvan door de vervalser leveren slechts één misdrijf op, strafbaar met één enkele straf.

O.M. t/ Cons. Julien.

Aangezien het onder A ten laste van eerste verdachte gelegde feit bewezen is, zoals omschreven in de inleidende dagvaarding;

Aangezien inderdaad de valsheid, gepleegd in een nummerplaat strafbaar is krachtens artikel 196 van het Wetboek van Strafrecht;

Aangezien de wet niet bepaalt op welke wijze he geschrift, d.i. de geschreven tekst, bestaande uit letters of cijfers, op de openbare geschriften dient aangebracht worden en de rechtspraak, naast met de hand geschreven teksten, getypte, gepolycopieerde, gefotografeerde en gedrukte geschriften, akten en stukken, beschouwt als vatbaar voor schriftvervalsing;

Aangezien o.m. de vervalsing van gedrukte ravitailleringsegels beschouwd wordt als onder de toepassing van artikel 196 van het Wetboek van Strafrecht vallende (Gent, 17 December 1947, Rechtsk. Weekblad 1947-1948, kol. 544, en Verbr., 15 April 1942, Pas. 1942, I, 90; zie ook: Constant, Manuel de Droit Pénal, II, blz. 179, in voetnota) en er geen reden bestaat om in email uitgevoerde geschriften uit te sluiten;

Aangezien de wetgever in artikel 110 van het K. B. van 1 Februari 1934 bepaalt dat ieder op de openbare weg gebruikt motorvoertuig moet voorzien zijn van een nummerplaat met het nummer van inschrijving, overgenomen uit het algemeen repertorium der motorvoertuigen van het Rijk, en dat op die plaat, die dient om de eigenaar of de houder van het voertuig te identificeren, de regeringsstempel moet voorkomen;

Aangezien uit de bepalingen van dit artikel het groot belang ten volle blijkt van dit openbaar stuk, dat door een Rijksdienst afgeleverd wordt en van de regeringsstempel voorzien is;

Aangezien een geschrift niet noodzakelijk op papier dient aangebracht te worden en « in casu » het gebruik van een duurzaam materiaal noodzakelijk was, daar deze platen aan weer en wind blootgesteld zijn;

Aangezien voor wat eerste verdachte betreft, de fabricatie van een vals stuk en het gebruik van dit stuk door de dader slechts één misdrijf opleveren, strafbaar met één enkele straf (Verbr., 29 Januari 1923, Pas. 1923, I, 175, en Verbr., 7 Maart 1949, Pas. 1949, I, 154) en dat dus slechts één straf voor de vermeld onder literis A en B dient uitgesproken te worden;

Aangezien het onder B ten laste van tweede verdachte gelegde feit bewezen is, zoals omschreven in de inleidende dagvaarding;

Aangezien het bedrieglijk opzet en het oogmerk om te schaden genoegzaam blijken, o.m. uit de verklaring van eerste verdachte in P.V. 757 der Rijkswacht Bree: « Ik ben in het bezit van twee autovoertuigen en ben maar verzekerd om met één autovoertuig op de baan te zijn »;

Aangezien de samenhangende feiten onder C en D ten laste van tweede verdachte gelegd, bewezen zijn;

Dat het samenhangende feit D evenwel een bestanddeel uitmaakt van het hoofdfeit en er dienvolgens slechts één straf voor beide feiten dient uitgesproken te worden;

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 23 Februari 1954.

Voorzitter: M. de Smet.

Rechters: M.M. De Baillie en Aelterman.

Referendaris: M. Cloquet.

Advocaten: Mrs J.M. Kluyskens en Dutordoir.

Koop en verkoop. — Tweedehandse auto. — Vrijstelling van de verkoper van vrijwaringsplicht wegens zichtbare en verborgen gebreken, tenzij de verkoper bekend.

Wanneer een tweedehandswagen verkocht is tegen een prijs, die doet veronderstellen dat de auto verkocht is in de staat, waarin zij zich bevond, moet worden aangenomen dat de verkoper bedoeld heeft zich vrij te stellen van elke vrijwaringsverplichting, wat betreft zowel de verborgen als de zichtbare gebreken; krachtens artikel 1643 B.W. werkt die vrijstelling echter alleen voor de gebreken, die de verkoper onbekend waren.

Bij koop van een tweedehands auto weet de koper goed, dat zij een aantal gebreken heeft, zichtbare of onzichtbare, waarvan de verkoper hem niet behoeft in kennis te stellen, zelfs indien de verkoper die gebreken kent en deze kostbare herstellingen vereisen.

Wie een auto tweedehands verkoopt geeft daarvoor te kennen, dat het voertuig tal van gebreken heeft en hij dus een auto met gebreken verkoopt.

Demeester t/ De Witte.

Overwegende dat de vordering strekt tot verbreking tegen verweerder van de verkoop van een auto-vrachtwagentje Ford, dat eiser op 1 Augustus 1953 van verweerder heeft gekocht;

Overwegende dat eiser beweert dat de wagen defect is en op verschillende punten werd afgekeurd bij de schouwing door een daarmede belast « studiebureau », gevestigd te Gent;

Overwegende dat de wagen als tweedehandswagen door eiser is gekocht;

dat — in strijd met de bewering van eiser — het geenszins bewezen is dat verweerder hem een wagen van bouwjaar 1950 zou beloofd hebben;

Overwegende dat eiser op 11 Augustus na de schouwing van de door hem gekochte wagen over het bestaan van geen ander defect heeft geklaagd dan over de punten, door het « studiebureau » vermeld;

dat al die punten zichtbare gebreken betreffen, die door de koper vóór de inleveringneming dienden onderzocht te worden en bij gebrek aan voorbehoud als aanvaard dienen beschouwd te worden;

Overwegende dat eiser in zijn dagvaarding ook gewag maakt van de defecte werking van de motor;

Overwegende dat er geen spoor bestaat van een onderzoek van de motor door het reeds vermelde « studiebureau », dat de Rechtbank zou kunnen inlichten nopens dit punt;

Overwegende dat de litigieuze verkoop een tweedehandswagen betrof, verkocht tegen een prijs, die veronderstelt dat de auto verkocht was in de staat, waarin zij zich bevond;

Overwegende dat de rechtspraak aanneemt dat de bedoeling van de verkoper in dergelijk geval is geweest zich vrij te stellen van elke verplichting tot waarborg nopens de gebreken, zowel wat de verborgen als wat de

zichtbare gebreken betreft (cfr. Rechtb. Brussel, 28 October 1953, J.T. 1954 bl. 11);

Overwegende dat dergelijke vrijstelling luidens artikel 164 van het B.W. alleen kan gelden voor de gebreken, die aan de verkoper onbekend gebleven waren;

Overwegende dat de beoogde vrijstelling in onderhavig geval geldt, waar eiser niet bewijst dat verweerder de gebreken kende, waarover eiser thans klaagt;

dat verweerder wel beloofd had de auto nog in zekere mate te herzien, doch dat niet bewezen is op welke punten;

Overwegende dat de verbintenis tot waarborg in zake verkoop van tweedehandsvoorwerpen niet ruimer kan zijn dan de perken van het voorwerp zelf van de verkoop;

Overwegende dat, wanneer een wagen tweedehands verkocht wordt, de koper goed weet dat hij een reeks gebreken heeft, zichtbare of onzichtbare, die door de verkoper geenszins dienen verklaard te worden, zelfs indien hij die gebreken kent (De Page IV nr 191 bl. 215, noot 3) en zelfs indien die gebreken kostelijke herstellingen vereisen;

dat wie een auto tweedehands verkoopt, daardoor juist verklaart dat het voertuig tal van gebreken heeft en dat hij dus een auto met gebreken verkoopt;

Om deze redenen :

Verklaart de Rechtbank de vordering ontvankelijk, doch niet gegrond;

Wijst ze dienvolgens van de hand en verwijst eiser in de kosten tot heden; en vooraleer de wedereis te beslissen, beveelt aan de partijen in persoon te verschijnen ter zitting van 18 Maart 1954.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 26 December 1953.

Voorzitter : M. Van Daele.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advocaten : Mrs Staessens en Van Tyghem.

Vennootschap. — Gegronde redenen tot ontbinding krachtens art. 1871 B.W.

Gegronde redenen tot ontbinding van een voor bepaalde tijd aangegane vennootschap vóór de afloop van die tijd (art. 1871 B.W.) kunnen o.a. zijn : ernstig meningsverschil en twist tussen de vennoten, wanprestatie van een vennoot, voortdurende ziekte van een vennoot, dreiging van aanhoudend verlies.

Deze redenen mogen niet veroorzaakt zijn door de eisende vennoot, die de ontbinding vordert, en zij moeten voorwerp en toekomst van de vennootschap (niet van een vennoot) in gevaar brengen door ernstige bemoeilijking van haar bedrijvigheid of van het behalen van winst.

d'Haene t/ P.V.B.A. Almeubel, Verbrugge en Cosaert.

Gezien de daging van 30 Juni 1953, waarbij eiser tegen de vennootschap en alle vennoten de vervroegde ontbinding der P.V.B.A. Almeubel vordert en haar vereffening op grond van art. 1871 B.W.;

Overwegende dat de P.V.B.A. Almeubel op 11 April

1946 te Roeselare werd opgericht voor 30 jaar met 400.000 fr. kapitaal tussen eiser, die 100.000 fr. inbracht, en 2e en 3e verweerders, die ieder 150.000 fr. inbrachten, met als doel : aankoop, verkoop, verwerking en verhandeling van hout en meubelen ... en met aanstelling van D'Haene en Verbrugge als statutaire zaakvoerders ;

Overwegende dat eiser volgende redenen tot vervroegde ontbinding krachtens art. 1871 B.W. aanvoert :

1) de oprichting op 29 Juli 1952 door de twee verwerende vennoten van een P.V.B.A. Jabé met hetzelfde doel en voorwerp ;

2) de onbevoegdheid van eiser om als degelijk zaakvoerder op te treden ;

3) het door de medevennoten naar zich toehalen van alle macht in de P.V.B.A. en hun bedoeling om Almeubel dienstbaar te maken aan hun nieuwe P.V.B.A. Jabé, louter te hunnen bate ;

Overwegende dat als gegronde redenen tot vervroegde ontbinding van een tussen partijen geldig gesloten vennootschapscontract, die partijen tot wet strekt (art. 1134 B.W.), kunnen gelden : ernstig misverstand en ruzie, voortdurende ziekte van een vennoot, wanprestatie van een vennoot, dreiging van aanhoudend verlies enz. niet beperkend in art. 1871 B.W. aangehaald ;

Overwegende dat deze niet door de eiser mogen veroorzaakt zijn ;

Overwegende dat zij voorwerp en toekomst van de vennootschap moeten bedreigen (niet van een vennoot) door haar bedrijvigheid ernstig te hinderen of de verwezenlijking van winst te bemoeilijken (zie A.P.R. Tw. Vennootschappen (P.V.B.A.) nr 278; Les Nouvelles, D. Comm. T. III, nr 705, 706 en vlg.), vermits men de rechtspersoon wil doen verdwijnen ;

Overwegende dat eis niet kan worden toegewezen, daar verweerders de redenen ontkennen en afwijzen en de Rechtbank vaststelt :

t.a.v. 1) dat eiser de oprichting van Jabé kende en met deze langs de P.V.B.A. Almeubel op 15 Augustus 1952 een algemeen contract sloot, uit welk feit blijkt dat eiser deze zonderlinge manier van handelen van zijn medevennoten niet als verontrustend beschouwde ;

t.a.v. 2) dat eiser dit bij de oprichting moest weten, dat onbevoegdheid geen reden is zolang de vennootschap daaronder niet lijdt en eiser zijn ontslag kan nemen ;

t.a.v. 3) dat de ingeroepen feiten der daging niet bewezen zijn en dat de nietige kapitaalsverhoging van 1 miljoen, waarin eiser 250.000 fr. deelnam in December 1952, plus het kopen van een foorhalle, plus het aanvragen van credieten daartoe voldoende het medeleven en medebeheer van eiser aantonen ;

Overwegende ten slotte dat de zaak blijkt voorspoedig te zijn en noch in haar voorwerp noch in haar toekomst aangetast ;

Overwegende dat eiser best doet zijn zaakvoerschap naar behoren waar te nemen en hij zich voorlichten kan alsmede als toezienaar volledig de gang van de vennootschap gadeslaan ;

Om deze redenen,

De rechtbank, alle andere besluiten afwijzend, verwerpt de vordering; kosten ten laste van eiser ; verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST NIKLAAS

1e Kamer. — 13 Juli 1954.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Maes en Belpaire.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Maillet, Vercruyssen en Melis.

1. Wissel. — Op de achterkant van de wisselbrief geplaatste handtekening van de trekker.
2. Geldlening. — Woekerrente. — Deze maakt de gehele overeenkomst van geldlening niet nietig.
3. Overdracht van een schuldvordering gepaard met de overdracht van een wissel.

1. Ofschoon de handtekening van de trekker normaal geplaatst wordt onder aan de voorzijde van de wissel, is haar aanwezigheid op die plaats echter geen wezenlijke voorwaarde voor geldigheid van de wissel. De handtekening van de trekker mag op de rugzijde van de wissel geplaatst worden en de aldaar geplaatste handtekening kan tegelijk gelden als die van de trekker en als die van de endossant, wanneer de trekker mede als endossant heeft getekend. Zeker moet het bovenstaande worden aanvaard, wanneer de tot betaling van de geprotesteerde wissel gedagvaarde endossant zijn hoedanigheid van trekker niet betwist.
2. Het bedingen van een woekerrente maakt niet de gehele overeenkomst van geldlening nietig; alleen het beding van de te hoge rente zou kunnen nietig worden verklaard. De voorwaarde, welke in strijd is met de goede zeden, maakt alleen nietig de overeenkomst, die van die voorwaarde afhankelijk is gesteld. In artikel 1907ter B.W. gaat de wetgever zelf uit van de geldigheid van de geldlening tegen woekerrente, waar hij aan de rechter de bevoegdheid toekent de rente te verminderen.
3. De overdracht van een vordering kan rechtsgeldig gepaard gaan met de overdracht van een wissel, waarvan de schuldenaar als trekker de betaling waarborgt.

Samson t/ De Paepe.

Overwegende dat de vordering tot de betaling strekt door verweerder, als trekker, van een wissel die door de gefailleerde Créhome was aanvaard geworden en die geprotesteerd werd bij gebrek aan betaling door gezegde firma;

I. Overwegende dat verweerder beweert dat de wissel in de vorm niet geldig is en dat de litigieuze rechtsverhandeling, buiten die vorm geen handels-rechterlijk karakter vertoont, zodat de Rechtbank van Koophandel onbevoegd zou zijn om van de zaak kennis te nemen;

Overwegende dat dit eerste middel van verweerder niet gegrond voorkomt;

Overwegende dat de vormelijke ongeldigheid van de wissel, volgens verweerder, hierin zou bestaan dat de handtekening van de trekker niet op de voorzijde van de wissel voorkomt;

Overwegende dat er, in strijd met die stelling, gevonnen werd dat, alhoewel de handtekening van de trekker normaal haar plaats vindt onderaan op de voorzijde van de wissel, haar aanwezigheid op die plaats nochtans geen wezenlijke voorwaarde is voor de geldigheid van het bescheid;

dat, volgens die rechtspraak, de handtekening van de trekker op de rug van de wissel mag geplaatst

worden en dat de aldaar geplaatste handtekening tegelijk kan gelden als die van de trekker en als die van de endossant wanneer de trekker als endossant heeft gerugtekend (zie Fredericq, X, n° 24 B, blz. 79);

Overwegende dat die rechtspraak alleszins dient beaamd te worden wanneer de endossant die tot betaling van de geprotesteerde wissel wordt gedagvaard, zoals in onderhavig geval, zijn hoedanigheid van trekker niet betwist;

Overwegende dat verweerder die tijdens het door hem uitgelokte strafrechtelijk onderzoek, verklaarde dat « de wissel van Créhome » die hij naderhand door rugtekening aan eiser overdroeg, eerst « op zijn naam stond », thans, in strijd met die verklaring, niet gegrond is te beweren dat, bij gezegde wissel, trekker en betrokkene « een en dezelfde persoon zouden zijn ».

II. Overwegende dat eiser in de tweede plaats staande houdt dat de eis niet ontvankelijk voorkomt omdat de wissel de terugbetaling beoogt van een lening die bedongen was tegen een jaarlijkse interest van 24 %;

Overwegende dat verweerder dergelijke interest een woekerinterest heet, en verklaart dat de lening door die voorwaarde, die tegen de goede zeden indruist, volstrekt nietig wordt gemaakt, zodat elk recht tot terugbetaling aan eiser zou dienen ontzegd te worden bij toepassing van het « adagium » : « Nemo auditur suam propriam turpitudinem allegans », en « In pari causa turpitudinis, cessat repetitio »;

Overwegende dat de litigieuze lening, in zichzelf geen met de goede zeden strijdig doel beoogde; dat derhalve alleen het beding betreffende de opgeschroefde interesten zou kunnen nietig verklaard worden;

Overwegende dat de voorwaarden die de hoofdoevereenkomst nietig maakt, omdat zij tegen de goede zeden indruist, alleen die voorwaarde is waarvan de hoofdovereenkomst afhangt (artikel 1172 B.W.; zie De Page, I, n° 156, kleine druk, blz. 160);

dat verweerder niet vooropstelt dat de partijen de lening tegen een mindere interest niet zouden aangegaan hebben;

dat de bedongen rentevoet niet voorkomt als een essentiële voorwaarde van hun toestemming nopens de lening;

Overwegende dat de wetgever zelf de geldigheid handhaaft van de leningen tegen woekerinterest, vermits artikel 1907ter B.W. voorziet dat de rechter in dergelijk geval de rentevoet mag verminderen, hetgeen onderstelt dat de lening haar geldigheid behoudt.

III. Overwegende dat verweerder nog beweert dat eiser listig zou gehandeld hebben, zodat de overeenkomst die tot grondslag dient aan de wissel, met bedrog zou behept zijn derwijze dat de wissel zelf geen geoorloofde oorzaak zou hebben;

Overwegende dat verweerder de feiten die het bedrag zouden uitmaken niet bewijst en zelfs niet bepaalt;

dat hij zich ertoe beperkt te verklaren dat eiser goed wist dat de overdracht van schuldvordering zou geschieden « met de daaraan verbonden voordelen (24 % interest) maar ook met de daaraan verbonden risico's »;

Overwegende dat beide partijen op de hoogte waren van diezelfde voordelen en risico's en dat die wederzijdse kennis geen bedrieglijk manoeuvre bewijst vanwege eiser;

IV. Overwegende dat verweerder ten onrechte verklaart dat de vordering ongegrond zou zijn omdat de overeenkomst van 30 December 1952 een gewone

overdracht van schuldvordering vervat die de overnemer van gezegde schuldvordering alleen toeliet de schuldenares van de afgestane schuldvordering aan te spreken;

doch, overwegende dat die overdracht van een gewone schuldvordering gepaard is gegaan met de overdracht van een wissel waarvan verweerder, als trekker, de betaling heeft gewaarborgd;

dat het gemeen recht geenszins verbiedt dat dergelijke cambiaire waarborg aan de overnemer van schuldvordering worde gegeven;

V. Overwegende dat verweerder eindelijke voorhoudt dat hij slechts tot betaling van 50.000 frank zou kunnen verwezen worden, omdat hij luidens de overeenkomst van 30 D cember 1952 slechts dit bedrag in g ld heeft ontvangen;

Overwegende dat eiser wel gerechtigd is tegenover verweerder 100.000 frank te eisen;

Dat de schuldvordering van 100.000 frank van verweerder tegenover de N.V. Créhome hem inderdaad in feite slechts voor de helft toebehoorde, vermits eiser aan verweerder 50.000 frank had gegeven om voor de helft tot de lening van 100.000 frank bij te dragen;

dat wanneer eiser nogmaals aan verweerder op 30 December 1952 50.000 frank gaf om de gehele schuldvordering voor zich over te nemen, verweerder dan ook de gehele schuldvordering van 100.000 frank op de N.V. Créhome aan eiser diende af te staan;

dat verweerder als trekker en endossant van de wissel de terugbetaling van die gehele schuldvordering tegenover verweerder heeft gewaarborgd;

dat hij had kunnen bedingen dat verweerder aan die waarborg zou verzaken, doch dat waar hij die verzaking vanwege eiser niet heeft geëist, hij voor de betaling van het geheel bedrag van de wissel borg blijft, behoudens trouwens zijn verhaal tegen de N.V. Créhome;

Om deze redenen,

De Rechtbank, makende melding dat artikelen 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 Juni 1935 werden nag leefd;

Verklaart zich bevoegd;

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond, dienvolgens, verwijst verweerder om aan eiser te betalen de som van 100.000 frank, meer de som van 334 frank voor kosten van de protesten;

Verwijst verweerder om aan eiser te betalen de gerechtelijke interesten en de kosten van het geding, daarin begrepen die van de dagstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

1e Kamer. — 7 October 1954.

Voorzitter : M. Rayee.

Rechters : M.M. Deswaef en Rabaeu.

Referendaris : M. Fontaine.

Advocaten : Mrs Schramme, Porta en Degrave.

Faillissement. — Geschil in verband met de staat van faillissement. — Bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel.

De Rechtbanken van Koophandel zijn bevoegd om kennis te nemen van geschillen, die ontstaan uit de staat van faillissement, die m.a.w. hun aanleiding, hun principes of hun grond vinden in de faillissementswetgeving of nog, die rechtstreeks in verband staan met de procedure, die het gevolg is van de staat van faillissement.

Van weinig belang is daarbij of het voorwerp van het geschil roerend of onroerend is, ofwel of de derde tegen wie de eis gericht is, handelaar is of niet, van het ogenblik dat het geschil ontstaan is om reden van de staat van faillissement en zonder hei faillissement niet zou zijn ontstaan.

In het onderhavige geval hebben de curatoren van de rechter-commissaris op hun verzoek machtiging verkregen om het onroerend goed in het openbaar te doen verkopen door de benoemde notaris voor de vrederechter van het kanton waar het faillissement geopend is; de verkoopvoorwaarden opgesteld onder het toezicht van de rechter-commissaris, bepaalden dat tot herveiling zou worden overgegaan, indien degene aan wie het goed was toegewezen, in gebreke bleef aan zijn verplichtingen te voldoen.

Het geschil heeft tot voorwerp het betalen van schadevergoeding door de gebrekkige kopers.

In principe behoort de procedure, waartoe het ingebreke blijven van de koper bij een verkoop in het openbaar aanleiding geeft tot de bevoegdheid van de Burgerlijke Rechtbank.

Nu de curatoren echter in de verkoopvoorwaarden hebben geregeld wat er zou geschieden bij het eventueel ingebreke blijven van degene, aan wie het goed is toegewezen, om de koopprijs te betalen, is de Rechtbank van Koophandel, die bij uitsluiting bevoegd is om bedoelde openbare verkoop te bevelen, het ook om te oordelen over de bepalingen van de verkoopvoorwaarden.

De door de curatoren, die de uitvoering van de verkoop vervolgen met al de daaraan verbonden gevolgen, afhankelijk gemaakte vordering staat dus rechtstreeks in verband met de procedure, die een uitvloeisel is van de staat van faillissement, waaruit volgt dat de Rechtbank van Koophandel bevoegd is.

Mrs Piers en Degrave q.q. (faillissement Sentobin) t/Demets, Sentobin en cs. en Nat. Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid /t Demets en cs.

Aangezien de hoofdeis tot voorwerp heeft : de verweerders hoofdelijk en onverdeelbaar te horen veroordelen om de curators q.q. de som te betalen van 637.354— frank, vermeerderd met de gerechtelijke rente, als schadeloosstelling in hun hoedanigheid van gebrekkige kopers op een verkoop van een onroerend goed, afhangende van een faillissement;

Aangezien de actie in tussenkomst tot voorwerp heeft : te horen zeggen dat de vergoedingen, door de curators q.q. gevorderd uit hoofde van die rouwkoop, zullen moeten toegewezen worden aan de eiseres in tussenkomst, gedeeltelijk niet betaalde hypothecaire schuldeiseres, en dat bedoelde vergoedingen haar zullen moeten uitbetaald worden, hetzij door de verwerende partijen op tussenkomst, hetzij door de curators;

Aangezien de hoofdverweerders en die op tussenkomst, in hoofdorde, in de beide gedingen, het rechtsmiddel opwerpen tot afwijzing van de bevoegdheid ratione materiae; subsidiair besluiten zij tot de niet-ontvankelijkheid en tot de niet-gegrondheid ervan;

Aangezien de partijen, in de hoofdvordering, zonder ten gronde te besluiten, nochtans de feiten van de zaak hebben uiteengezet; doch het debat werd beperkt tot de kwestie van de bevoegdheid;

Aangezien de Rechtbanken van Koophandel bevoegd zijn om kennis te nemen van de betwistingen, die ontstaan uit het faillissement, t.t.z. die ontstaan zijn uit de staat van faillissement; met andere woorden, die haar aanleiding, haar principe of haar gegrondheid vinden in de wetgeving op de faillissementen, of nog,

die rechtstreeks in verband staan met de procedure die het gevolg is van de staat van faillissement;

Aangezien het van weinig belang is dat het voorwerp van de betwisting roerend of onroerend weze, of dat de derde, tegen wie de eis gericht is, handelaar weze of niet, vanaf het ogenblik dat de opgeworpen betwistingen ontstaan zijn uit reden van de staat van faillissement en zonder het faillissement niet zouden bestaan hebben;

Aangezien de curators in het voorhanden geval, lijk zij daartoe het recht hadden, van de rechter-commissaris machtiging hebben verzocht om publiek het onroerend goed te verkopen, door het ambt van de aangewezen notaris, en vóór de vrederechter van het kanton waar het faillissement geopend is. Het lastenboek, opgesteld onder het toezicht van de rechter-commissaris, voorziet het nieuw opbod en de herverkoop bij rouwbod;

Aangezien het geschil tot voorwerp heeft: het betalen van vergoedingen ten laste van de gebrekeige kopers. Nu, daar de wet op het faillissement niets zegt over het rouwkoopincident, dat een procedure is speciaal voorzien in zake beslag op onroerend goed, terwijl de wet op de faillissement, in haar artikelen 564 en 565 de vormen regelt van de verkoop buiten de beslaglegging, alsmede het rouwkoopincident, slaat de op te lossen kwestie op de interpretatie van het rouwkoopbeding en de wettelijkheid daarvan;

Aangezien de rechtspleging waartoe een rouwkoop aanleiding kan geven in zake beslag op onroerend goed tot de bevoegdheid behoort van de Burgerlijke Rechtbank;

Aangezien de curators nochtans, onder het toezicht van de rechter-commissaris, hoeven te regelen wat er zou gebeuren ingeval de opbieder, wie het goed wordt toegewezen, de prijs niet betaalt. Zij konden: hetzij de verbreking van de verkoping vervolgen, hetzij de gebrekeige kopers een geding aandoen tot betaling van de prijs door middel van een beslag op het onroerend goed, hetzij de procedure van rouwkoop voorzien in het lastencohier, zoals in onderhavig geval werd gedaan, want die laatste procedure, zo zij niet uitdrukkelijk is voorzien bij de wet op de faillissementen, kan evenwel ingesteld worden in het lastenboek bij een onroerende verkoping in zake faillissement. Niets verzet zich daartegen;

Aangezien de Rechtbank van Koophandel, die uitsluitend bevoegd is om de kwestieuze verkoping te bevelen, het ook is om te oordelen over de bepalingen van het lastenboek;

Aangezien de vordering, aanhangig gemaakt door de curators, die de uitvoering van de verkoop vervolgen, met al de gevolgen die eraan verbonden zijn, dus rechtstreeks in verband staat met de procedure, die een uitvloeisel is van de staat van faillissement, waaruit volgt dat de Rechtbank van Koophandel bevoegd is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, beslissende op tegenspraak, gehoord de rechter-commissaris, de heer G. Rabaey, in zijn verslag, heden ter zitting, vóór de debatten in het Nederlands gedaan; toepassing gedaan van artikelen 2 en 10 uit de wet van 15 Juni 1935;

voegt wegens samenhorigheid de hoofdeis en de actie in tussenkomst samen; machtigt Magdalena Demets om in rechte op te treden; verklaart zich bevoegd ratione materiae;

Verzendt de samengevoegde zaken naar de zitting

van de 13e Januari 1955, 's namiddags te half drie, om erover te worden gepleit en besloten;

Houdt de kosten aan.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tegenstaande hoger beroep en zonder borg.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

4e kanton. — 20 Januari 1954.

Vrederechter: M. Fr. Struyf.

Advocaten: Mrs Vanstaen en van Rompuy.

Woonplaats. — Betekenis van het begrip « laatste echtelijke woonplaats » in art. 214b B.W.

Met de « laatste echtelijke woonplaats » in artikel 214b B.W. bedoelt de wetgever de plaats, waar de echtgenoten het laatst hebben samengewoond, en niet die, waar zij het laatst ingeschreven zijn geweest in de bevolkingsregisters.

Het was immers de bedoeling van de wetgever elke vertraging in de behandeling te voorkomen, hetgeen in de meeste gevallen zeker niet kan bereikt worden door de betrekkelijke bevoegdheid toe te kennen aan de Vrederechter van een andere plaats dan die, waar de echtgenoten laatst hebben samengewoond.

Greveraerts t/ Huygens.

Aangezien de vordering van aanlegger er toe strekt te horen zeggen voor recht dat, zo verweerster verder weigert het echtelijk leven met aanlegger te hervatten, zij niet meer zal gemachtigd zijn welke gelden ook van diens werkgeefster, de N.V. der Antwerpse Sleepboten Antverpia, St Pietersvliet 13, Antwerpen, in ontvangst te nemen;

Aangezien verweerster aanvoert dat wij onbevoegd zouden zijn om van de eis kennis te nemen;

Aangezien ten deze vaststaat dat partijen laatst samen ingeschreven geweest zijn aan het adres Verbindingsdok W.K. 2, Antwerpen, gelegen binnen de grenzen van ons kanton, maar dat zij in feite laatst samengewoond hebben bij hun dochter aan de Paardenmarkt 50, Antwerpen, zegge binnen de grenzen van het Vrederecht van het tweede kanton Antwerpen;

Aangezien naar luid van art. 214b B.W. de Vrederechter van de laatste echtelijke woonplaats de in die wetsbepaling bedoelde machtiging verleent;

Aangezien het begrip « laatste echtelijke woonplaats » betrekking heeft op de plaatselijke bevoegdheid;

Aangezien de wet hier de plaats bedoelt van het laatste samenwonen van de echtelieden en niet de laatste woonplaats, waar de echtelieden ingeschreven werden in de bevolkingsregisters (Vrederecht Oosten-de 18-7-1933 P.P. 440);

Aangezien immers het in de bedoeling van de wetgever gelegen heeft elke vertraging in de behandeling te vermijden, hetgeen voorzeker in de meeste gevallen niet kon bereikt worden door de plaatselijke bevoegdheid toe te kennen aan de Vrederechter van een andere plaats dan die, waar de echtgenoten laatst samengewoond hebben;

Aangezien wij derhalve onbevoegd zijn om van de eis kennis te nemen en hieraan niet afdoet dat wij, in de onwetendheid van de laatste feitelijke woonplaats van partijen in 1945 en 1946, van een gelijkaardige eis kennis hebben genomen;

Aangezien immers en ten overvloede van recht vaststaat, dat de Heer Vrederechter van het tweede kanton van Antwerpen sedertdien bij vonnis van 5 Februari 1953 verweerster gemachtigd heeft om 35 % van het loon van aanlegger bij zijn toenmalige werkgever in ontvangst te nemen;

Aangezien dit vonnis in hoger beroep bij vonnis van 16 Juni 1953 bekrachtigd werd zonder dat noch de rechter noch partijen de onbevoegdheid opgeworpen hebben;

Om deze redenen :

Rechtdoende op tegenspraak;

Verwijzen aanlegger in de kosten van het geding;

Verklaren Ons onbevoegd om van de eis kennis te nemen;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar niettegenstaande elke voorziening.

BIBLIOGRAPHIE

ANDRE BUTTGENBACH, *Manuel de droit administratif. - Principes généraux. Organisation et moyens d'action des administrations publiques. -* Maison Ferd. Larcier, Brussel, 1954. 738 p.

Wanneer in de laatste jaren in de wetenschappelijke studie van het Belgisch administratief recht een diepgaande wijziging is ingetreden, is dit voorzeker grotendeels toe te schrijven aan het werk van Prof. André Buttgenbach. Wanneer hij in 1942 zijn magistraal boek liet verschijnen « *Les modes de gestion des services publics en Belgique* », werd dit lijvig werk voorafgegaan door een zeer grondige studie van het begrip « *publieke dienst* », en wierp de schrijver een hel licht op de betekenis hiervan voor ons administratief recht.

Volledig vertrouwd met het zeer groot belang van het begrip « *publieke dienst* » in het Frans administratief recht, toonde de auteur aan hoe tot dan toe onze Belgische wetenschappelijke literatuur over het bestuursrecht volledig in gebreke was gebleven van deze notie gebruik te maken. Hij bouwde dan ook zelf in grote lijnen een algemene leer op van de « *publieke dienst* » die nuttig zou kunnen aangewend worden in het administratief recht hier te lande.

Dit boek bracht in onze enigszins verdufte administratief-rechtelijke literatuur een volstrekt nieuwe en frisse atmosfeer die voor deze tak van de wetenschap buitengewoon vruchtbaar zou blijken.

In het tweede werk, dat de schrijver aan hetzelfde onderwerp wijdde, « *Théorie générale des modes de gestion des services publics en Belgique* », dat volstrekt geen nieuwe editie was van het eerste boek, doch waarin de algemene leer zelf betreffende de « *publieke dienst* » in belangrijke mate werd uitgebreid, legde de auteur de stevige basis om, in navolging van vele Franse auteurs, heel ons administratief recht op te bouwen op het begrip van de « *publieke dienst* ».

Deze belangrijke poging van de schrijver is niet onopgemerkt voorbijgegaan en wanneer de Heer Pierre Wigny in 1947 de eerste editie liet verschijnen van zijn « *Principes généraux du droit administratif belge* », dit voortreffelijk werk waarin hij voor het eerst de vermetele poging waagde een algemene wetenschappelijke synthese te geven van heel ons administratief recht, baseerde ook deze schrijver zijn leer volledig op het begrip van de « *publieke dienst* », in dezelfde geest als Buttgenbach dit had beproefd.

Thans is zopas het uitgebreid leerboek van administratief recht van de hand van Prof. Buttgenbach verschenen, waarin hij ditmaal systematisch de theorie van ons administratief recht grondvest op de algemene leer van de « *publieke dienst* » en aldus aan zijn vroegere pogingen een definitieve vorm geeft.

De auteur verwittigt ons in het voorwoord dat zijn boek hoofdzakelijk bestemd is voor de studenten der universiteit te Luik, die aldaar zijn cursus van administratief recht volgen. Hij wijst er ons tevens op dat zijn boek niet kan beschouwd worden als een volledig leerboek van administratief recht, daar het vraagstuk van de betwiste zaken in administratieve aangelegenheden en dus ook de organisatie en de rechtspraak van de Raad van State niet worden behandeld. Dit vindt zijn oorsprong in het feit dat aan de universiteit van Luik dit speciaal gedeelte van de cursus van administratief recht toevertrouwd is aan de Heer Leon Moureau, die daaraan een afzonderlijk werk heeft gewijd, dat binnenkort zal verschijnen en dat als het natuurlijk complement van het leerboek van de Heer Buttgenbach zal dienen beschouwd te worden.

Voor de studie van het administratief recht dient het boek van Prof. Buttgenbach met geestdrift begroet te worden. Het is voortreffelijk van opvatting en van systematiek en het bevat een overvloedige rijkdom nota's en verwijzingen, welke degene die het gebruikt dadelijk zullen vertrouwd maken met al wat belangrijk is in de literatuur van het administratief recht.

In het eerste boek wordt de algemene leer van het administratief recht uiteengezet, waarin na een eerste hoofdstuk gewijd aan de publiekrechtelijke personen in het Belgisch positief recht, dadelijk in de volgende titels de leer van de « *publieke dienst* » wordt opgebouwd, die verder heel de administratiefrechtelijke theorie zal schragen.

Wanneer de auteur toegeeft dat het in het leven roepen en het doen werken van de « *publieke diensten* » niet het enig doel is van het bestuur, dat zich moet beijveren om alle publieke belangen te behartigen, dan acht hij het toch zonder twijfel dat vanuit het gezichtspunt der middelen, die door het bestuur te dien einde worden aangewend, de « *publieke dienst* » ten allen tijde hét middel is waardoor de staatsactiviteit zich op concrete wijze manifesteert. De overtuiging van de schrijver in die zin gaat zover dat hij van oordeel is dat, wanneer alle « *publieke diensten* » die afhangen van de uitvoerende macht, systematisch zouden bestudeerd worden, men op die wijze de volledige administratieve tussenkomsten van de staat zou hebben in ogenschouw genomen.

Wanneer zulks tot nog toe in het Belgisch recht niet geschiedde, wijdt de auteur dit aan het feit dat de Belgische administratieve doctrine tot vóór korte tijd geen administratieve rechtspraak ter harer beschikking had. Dit is de oorzaak dat onze wetenschappelijke geschriften zich hebben beperkt tot een eenvoudige beschrijvende opsomming van organisatie en werking der « *publieke diensten* » zonder enige synthese en zonder algemene theorie. En nu komt de schrijver tot de bepaling van de « *publieke dienst* » als zijnde « *een publiek organisme, in het leven geroepen door de overheid en onder haar hoge leiding geplaatst, waarvan deze overheid de financiële risico's draagt, en dat, onderworpen aan een speciaal juridisch regime, voor doel heeft, bij uitsluiting van elk systematisch streven naar geldelijk profijt, te beantwoorden aan de verplichting die de overheid meent te hebben om op regelmatige en bestendige wijze voldoening te geven aan de collectieve behoeften van het publiek, mits eer-*

biediging van de wet der gelijkheid van alle gebruikers.»

Deze bepaling wordt door de auteur dan verder geadstrueerd in een opeenvolging van bondige en bijzonder klare hoofdstukken, waarin wij menigvuldige stellingen, die reeds ontwikkeld werden in de vorige werken van Prof. Buttgenbach, terugvinden.

Alles is hier echter tot uiterste eenvoud en tot volstrekte klaarheid teruggebracht, zodat zowel studenten als andere belangstellenden zich de uiteenzetting van de schrijver op de gemakkelijkste wijze kunnen assimileren.

Vele uiterst belangrijke vraagstukken, zoals deze van de centralisatie, de decentralisatie en de deconcentratie de administratieve voorgedij en de parastatale instellingen worden hierbij grondig uitgediept. Anderzijds worden fel omstreden en soms ingewikkelde leerstukken tot hun eenvoudigste elementen herleid.

Een tweede gedeelte van het boek is gewijd aan het privaat beheer der publieke diensten, waarvan de bestaansvoorwaarden en de bijzonderste toepassingen in ons land worden onderzocht en waarvan het juridisch regime op zeer originele wijze wordt uitgewerkt.

In titel 3 behandelt de auteur de verenigingen zonder winstgevend doel en de instellingen van openbaar nut, onder de algemene benaming van «private ondernemingen van algemeen belang».

De titel gewijd aan de actiemiddelen van de administratie bevat het administratief personeel, de leer der administratieve akten alsook deze der administratieve goederen, publiek- en privaat domein, onteigeningen, erfdiensbaarheden, enz.

De administratieve politie vormt een afzonderlijk hoofdstuk waarna dan een synthese wordt gegeven van organisatie en werking van het algemeen, het provinciaal en het gemeentelijk bestuur, waarop dan de studie volgt van de openbare onderstand en van het bestaande systeem der sociale voorzorg.

Deze korte opsomming van de inhoud van het boek geeft slechts een zeer onvolmaakt idee van de rijkdom die opgesloten ligt in zijn 730 bladzijden. Het is mijn stellige overtuiging dat er tot nog toe in ons administratiefrechtelijke literatuur geen enkel werk werd gepubliceerd dat zulke hoge kwaliteiten verenigt als dat van Prof. Buttgenbach en waarin op zo voortreffelijke wijze de overweldigende weelde van de inhoud gepaard gaat met een zo voortreffelijke systematiek en een zo bewonderenswaardige eenvoud en duidelijkheid van uiteenzetting. Voor al deze redenen dient dit boek niet alleen voor de studenten als een ideaal leerboek beschouwd, doch zal het ook belangrijke diensten bewijzen aan alle ambtenaren en beambten der administratie, waarvan de praktische activiteit haar plaats vindt in het grote wetenschappelijk gebouw opgetrokken door de auteur.

Wanneer dit werk dan ook kan bogen op zulke uitmuntende eigenschappen, is men voorzeker beschroomd ook een paar critische bedenkingen in het midden te brengen.

Het opbouwen van heel onze administratiefrechtelijke wetenschap op het begrip van de «publieke dienst» is in ons land volkomen nieuw en zal door velen van harte toegejuicht worden. Er zal voorzeker en terecht betoogd worden dat, waar onze administratiefrechtelijke literatuur zoveel ten achter was tegenover de Franse, nu eindelijk ook in ons land de Franse systematiek wordt ingevoerd, die in de algemene wetenschap van het administratief recht op zulke hoge verdiensten kan bogen. Men mag zich echter afvragen of ook het aanwenden van het begrip «publieke dienst» als basis van heel de administratiefrechtelijke wetenschap niet

spoedig als zijnde reeds verouderd zal dienen beschouwd te worden. Inderdaad, in Frankrijk, waar dit begrip voor het administratief recht tot zijn hoogste bloei is gekomen, wordt het in de laatste tijd meer en meer verlaten en komt er steeds strengere critiek aan de dag om aan te tonen dat het niet meer beantwoordt aan de hedendaagse werkelijkheid, zoals deze gegroeid is uit de behoeften van onze tijd.

Ik zou hier willen wijzen, naast de vele artikelen, die in de laatste jaren verschenen zijn in zovele Franse tijdschriften, die zich bezighouden met publiek en administratief recht, op twee werken waarin op scherpe wijze critiek gemaakt wordt op het begrip «service public» als grondslag van het administratief recht, namelijk deze van Jacques Cadart en van Jean-Louis De Corail.

De vele argumenten welke hierin worden uiteengezet en die wij in deze beknopte bespreking natuurlijk niet kunnen aanhalen, zijn van aard om het probleem te stellen of de methode, welke door Prof. Buttgenbach met zoveel kunde en met zoveel wetenschappelijke degelijkheid in ons administratief recht werd ingevoerd, nog wel voor de toekomst als blijvende basis van dit recht zal kunnen gelden.

Wij zouden hierbij ook nog een andere bedenking willen maken. Niettegenstaande de reusachtige som wetenschappelijke gegevens, die in het boek voorkomen, en de bewonderenswaardige wijze waarop de auteur de Franse administratiefrechtelijke literatuur beheerst, stellen wij vast dat de geweldige opbloei, die het administratief recht in de laatste jaren in Nederland gekend heeft, aan de schrijver volledig vreemd is gebleven. Er zijn in Nederland nochtans merkwaardige geschriften verschenen waarin zeer dikwijls volstrekt gelijkaardige problemen worden behandeld als degene waarmede wij hier te lande worstelen. Ik zal hier enkel vermelden de werken van Kranenburg, Donner, Vegting, de Monchy, Van Praag, Stellinga, Van Poelje en zoveel meer. Stilaan zal toch wel de overtuiging moeten doordringen dat een uitsluitend richten van onze blik naar het Zuiden, hoe weelderig daar de administratiefrechtelijke literatuur ook moge bloeien, toch een verarming betekent die onze Belgische wetenschap zich noch kan noch mag permitteren.

Dit alles doet natuurlijk niets af aan de buitengewone waarde van het boek van Prof. Buttgenbach en aan de zeer bijzondere betekenis ervan voor onze Belgische wetenschap van het administratief recht.

René Victor

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Vergadering van 18 November 1954.

Op de in het paviljoen van de Dierentuin gehouden vergadering sprak de heer Firmin Mortier, directeur van de Koninklijke Nederlandse Schouwburg te Antwerpen, over «Vóór en achter het fluwelen Gordijn». De heer Domien De Gruyter, lid van het gezelschap van de K.N.S., verleende aan deze voordracht zijn medewerking terwijl mevrouw Jenny Van Santvoort door onvoorziene omstandigheden niet kon optreden.

De spreker en de acteur werden door de voorzitter, Mr J. Mertens de Wilmars, op voortreffelijke wijze ingeleid.

Na enkele herinneringen uit zijn journalistieke loopbaan te hebben opgehaald — waarbij hij beweerde het

meest van de advocaten te hebben geleerd — schetste de heer Mortier achtereenvolgens wat achter en vóór het gordijn gebeurt. In een aangename, levendige stijl toonde hij aan wat het wezen van het toneel is, welke de functie is van acteur en toeschouwer.

De acteur moet zich in zijn rol inleven, zich losrukken uit zijn eigen ik en, hoewel gebonden aan techniek en discipline, deze beide elementen zodanig beheersen dat hij zich met volkomen natuurlijkheid als het ware ontubbelen kan. Zijn houding en gebaren worden dan als vanzelf afgestemd op het publiek. Terwijl de acteur de actieve agent is van het dramatische instinct is de toeschouwer de passieve agent. Zonder publiek geen toneel. Dit kan men duidelijk ervaren bij de generale repetitie's, waarbij de toeschouwer afwezig is. Evenals de acteur is de toeschouwer ook een wonderlijk wezen. Hij gaat op in het fictief gebeuren op de scene en is beurtelings vrolijk, ontroerd of verontwaardigd. Zo' komt de heer Mortier tot het besluit, dat toneel een gemeenschapsleven is.

Het opzet van zijn voordracht was de toehoorders nader te brengen tot het wezen van het toneel. Hierin is hij volledig geslaagd.

Deze boeiende voordracht werd op uitstekende wijze geïllustreerd door de heer De Gruyter in enkele fragmenten uit Shakespeare's « Othello » en « Hamlet », waaruit bleek hoe bepaalde rollen door een acteur op verschillende wijze kunnen worden geïnterpreteerd en hoe zij zich te plooien heeft naar de eisen van discipline en regie.

De heren Mortier en De Gruyter werden terecht hartelijk toegejuicht en door de voorzitter bedankt.

H. B.

CONFERENTIE DER JONGE BALIE TE TURNHOUT

De jonge Conferentie der Jonge Balie van Turnhout hield op Zaterdag 4 December haar eerste en plechtige openingszitting.

Gegroeid uit het bewustzijn van een bestaande leemte en gesticht bij een spontaan samengaan der jongeren, kon de Conferentie, nauwelijks enkele weken oud, groots van wal steken dank zij de sympathie der ouderen en de daadwerkelijke steun van Tuchtraad der Orde.

Te 15 uur hadden tal van wereldlijke en geestelijke personaliteiten plaats genomen in de grote zittingzaal van het indrukwekkend Gerechtshof, met zeer veel bereidwilligheid door de Heer Voorzitter der Rechtbank ter beschikking gesteld, wanneer de vergadering werd geopend door Mr Herman Van Gorp, Voorzitter der Conferentie.

Deze achtte het zijn plicht als eerste te verwelkomen de Heer Stafhouder van Hal, en hem te danken omdat hij steeds, als oudere confrater, als lid van de Tuchtraad, en vooral tijdens de drie jaren van zijn batonnaat zijn beste zorgen heeft gewijd aan de oplossing der problemen, die zich aan de jongere advocaten stellen. Hij begroette en dankte dan de personaliteiten die zijn uitnodiging hadden beantwoord, en waaronder we vermelden: de Heer Boone, Voorzitter der Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout, de Heer le Paige, Procureur des Konings, de Heer De Boodt, Oud-Minister van Wederopbouw, de Heer Arrondissementscommissaris Wijnants, de Heer Bauweraerts, burgemeester van Turnhout, de Heer Oud-Stafhouder der Balie van Antwerpen, Mr Victor, e.a. Vervolgens richtte hij zich tot de aanwezige jongere advocaten, hen vragende hun mooi beroep steeds waardig uit te oefenen en de eeuwenoude tradities voort te zetten.

Zijn diepdoorvoelde rede werd warm toegejuicht.

Na ingeleid te zijn door de Voorzitter der Conferentie, die wees onder meer op de uitzonderlijk schitterende carrière van de feestredenaar, de Heer A. de Vreeze, Raadshoofd in het Hof van Beroep te Gent, Professor aan het Europa-College te Brugge, beklom deze het spreekgestoelte.

Zijn voordracht over het onderwerp: « Advocaten en Rechters in de Verenigde Staten van Amerika » hield gedurende meer dan een uur de aandacht van het auditorium gespannen. Zijn gemoedelijke verteltrant, enerzijds, en de verheven waarde zijner beschouwingen, anderzijds, maken hem tot een briljant causeur, wiens betoog in de hoogste mate door het publiek gesmaakt werd.

Na een korte inleiding over de rechtsstudies in de Verenigde Staten, waaruit bleek dat, toch zeker in de grote universiteiten, enkel de allerbeste elementen het nodige diploma behalen om tot de balie toe te treden, minder theoretisch dan praktisch onderlegt (« case-work »), handelde de spreker over het beroepsleven van de « attorney ». Proportioneel talrijker dan hier te lande, hebben de Amerikaanse advocaten ook een breder werkkterrein: zo oefenen zij o.m. ook de notariële functies uit. Vandaar dan ook dat, veel meer dan bij ons, een ver doorgedreven specialisatie de regel is, wat dan weer de associatie in de hand werkt, en omgekeerd. Zo zijn de « law-firms » van honderd « partners » en meer betrekkelijk talrijk.

Het aantal pleitzaken is eerder gering daar zelfs de doorsnee Amerikaan een raadpleging wenst alvorens iets te ondernemen, en, wanneer de zaken dan toch mislopen, verkiest te transigeren. Ook de advocaten verkiezen niet te pleiten daar zulks aantoonst dat er iets niet in orde was met de raadpleging die ze gaven of de onderhandelingen die ze voerden. Dient de zaak dan toch gevonnist, dan ligt het hoogtepunt van het geding in de « cross-examinations » van de getuigen die voor de jury verschijnen (ook in burgerlijke zaken is er een jury die beslist), terwijl de daaropvolgende pleidooien kort en zeer zakelijk zijn. Daarom ook worden de getuigen vooraf bij de advocaat geroepen om hun rol te leren spelen en om voorbereid te worden op de vragen die de tegenpartij zal stellen. De Procureur des Konings (Attorney-General) doet trouwens juist hetzelfde...

De Rechterlijke organisatie in de Verenigde Staten is zeer ingewikkeld, en verschillend van staat tot staat. Er bestaat nochtans een Hoog Gerechtshof, dat in Washington zetelt, en wiens rol zeer belangrijk is voor de rechtseenheid én de rechtszekerheid, daar Amerika vooral een jurisprudentieel recht kent.

De rechters worden in sommige staten verkozen, in andere voor het leven benoemd, terwijl nog andere staten er een middenweg op nahouden. Ondanks de rechters door een politieke partij worden voorgedragen, minstens gesteund, of benoemd, zijn er weinig misbruiken. De rechtsbedeling is goed, doch, zoals bij ons, traag: gedeeltelijk omdat de procedure hoofdzakelijk mondeling is en de bewijsregelen in alle zaken vooral op het getuigenverhoor berusten.

De rechters leiden de debatten die voor de jury worden gevoerd, en geven hun vonnissen meestal onmiddellijk, weinig gemotiveerd: de stenographische opnamen van de ganse debatten zullen immers het dossier in beroep vergezellen. Wordt een vonnis toch gemotiveerd, dat is het frekwent dat een der rechters in het vonnis zijn eigen, van die der meerderheid afwijkende, zienswijze doet kennen.

Een eigenlijk openbaar ministerie is er niet, en de « attorney-general » vervult er meer de rol van « advocaat van de Staat ».

De stormachtig toegejuichte spreker wordt bedankt door de Heer Stafhouder, Mr van Hal. Deze handelt dan verder over de moeilijkheden waarmede de balie in het algemeen, en de jongeren in het bijzonder te kampen hebben. Hij zegt de mening te zijn toegedaan dat, wat de materiële kant betreft, heel wat zou opgelost worden door passende associaties. Anderzijds dienen de jonge advocaten, zoals de ouderen, ten allen prijze hun onafhankelijkheid en hun probeit te bewaren.

Na een receptie voor alle aanwezigen in de wandelzaal van het Gerechtshof, werd door de Conferentie der Jonge Balie in de «Terminus» aan de feestredenaar een banket aangeboden, waarop (mits bijdrage...) ook de oudere confraters welkom waren.

F.C. BALIE - SPORT

In het kader der door de Balies van België georganiseerd voetbalkampioenschap — en waaraan Luik, Gent, Brussel, Charleroi en Antwerpen deelnemen — wonnen onze Antwerpse advocaten hun drie tot op heden gespeelde wedstrijden: tegen Charleroi met 0-5 ff., tegen Gent met 13-2 en tegen Brussel met 0-3.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 November - 30 November 1954)

1. STAATS- en ADMINISTRATIEF RECHT

1. *Onderwijs*. — Bij K.B. van 15 October 1954 (Stbl. 1-2-3 November 1954, 7.683) wordt het K.B. van 22 October 1952, betreffende het examen tot verkrijging van het bekwaamheidsgetuigschrift voor het ambt van kantonnaal opziener over het lager onderwijs, gewijzigd.

2. *Onderwijs*. — *Gelijkwaardigheid tussen de einddiploma's van middelbare studiën van het Groot-Hertogdom Luxemburg en België*. — Bij K.B. van 18 October 1954 (Stbl. 1-2-3 November 1954, 7.685) worden de einddiploma's van middelbare studiën, uitgereikt in het Groot-Hertogdom Luxemburg, als gelijkwaardig erkend met de Belgische getuigschriften welke toegang verlenen tot de wettelijke academische examens, mits bepaalde voorwaarden.

3. *Financiën*. — *Leningen van het Gemeentekrediet van België*. — Het K.B. van 4 November 1954 (Stbl. 6 November 1954, 7.741) unificeert sommige leningen van het Gemeentekrediet van België.

4. *Landbouw*. — Het K.B. van 1 November 1954 (Stbl. 7 November 1954, 7.768) stelt het bedrag der premieën vast, toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

5. *Politieke gevangenen en rechthebbenden*. — De K.B. van 16 en 20 October 1954 (Stbl. 10 November 1954, 7.808, 7.809 en 7.810) betreffen de uitvoering van de wet van 10 Maart 1954, tot verklaring en wijziging van het statuut der politieke gevangenen en hun rechthebbenden en inzonderheid van artikel 2, § 3, betreffende de kampen en om het even welke andere plaatsen die het regime der internering hebben gekend.

6. *Ministerie van Landbouw*. — *Statuut van de seizoenarbeiders van het vak- en dienstpersoneel van de wetenschappelijke instellingen*. — Het K.B. van

25 October 1954 (Stbl. 10 November 1954, 7.812) stelt het statuut vast van de seizoenarbeiders van het vak- en dienstpersoneel van de wetenschappelijke instellingen van het Ministerie van Landbouw.

7. *Statuut van de politieke gevangenen en hun rechthebbenden*. — Het K.B. van 16 October 1954 (Stbl. 11 November 1954, 7.833) coördineert de talrijke wetbepalingen betreffende het statuut van politieke gevangenen en hun rechthebbenden.

Het K.B. bepaalt wat door «politieke gevangene» moet worden verstaan en stelt de voorwaarden vast om van het statuut te genieten. Het somt de rechten en voordelen der politieke gevangenen op.

Verder is een hoofdstuk gewijd aan de rechthebbenden van de begunstigen van het statuut.

De uitkeringen en vergoedingen door dit statuut toegekend, zijn eigen goederen van de echtgenoot aan wie zij verschuldigd zijn. Voor de gehuwde vrouw zijn het voorbehouden goederen in de zin van artikel 224a van het B.W. De politieke gevangene kan vervallen worden verklaard van de voordelen wanneer hij na zijn erkenning veroordeeld werd wegens misdaad of wanbedrijf van gemeen recht.

De toegekende vergoedingen zijn niet vatbaar voor beslag en overdracht.

Een ander hoofdstuk is gewijd aan de commissies, hun bevoegdheid en hun samenstelling.

Verder zijn sommige overgangsbepalingen voorzien. De vóór de inwerkingtreding van deze wet gewezen beslissingen kunnen worden herzien mits bepaalde voorwaarden.

8. *Volkstelling*. — In het Stbl. van 12-13 November 1954 (7.860) verscheen de tekst van de algemene volkstelling op 31 December 1947.

9. *Onderwijs*. — *Buitengewone verlofdagen*. — Bij K.B. van 17 September 1954 (Stbl. 18 November 1954, 7.949) worden buitengewone verlofdagen aan personeelsleden van sommige rijksonderwijsinstellingen toegekend.

10. *Accoord tussen België en de Unie van Zuid-Afrika*. — In het Stbl. van 19 November 1954 (7.964) verscheen de tekst van het akkoord tussen België en de Unie van Zuid-Afrika betreffende de luchtvaartdiensten tussen hun respectievelijke grondgebieden.

Dit akkoord werd op 13 September 1954 te Brussel ondertekend.

11. *Landsverdediging*. — *Officieren van het aanvullingskader*. — Het K.B. van 12 November 1954 (Stbl. 19 November 1954, 7.970) wijzigd het K.B. van 9 October 1951 betreffende de stand en de bevordering van de officieren van het aanvullingskader.

12. *Landsverdediging*. — *Getalsterkte van de officieren van het aanvullingskader*. — Het K.B. van 12 November 1954 (Stbl. 19 November 1954, 7.970) stelt voor het jaar 1954 de maxima getalsterkte van de officieren van het aanvullingskader vast.

13. *Landbouw*. — Het M.B. van 6 November 1954 (Stbl. 21 November 1954, 7.998) wijzigd het M.B. van 10 Maart 1954, genomen in uitvoering van het K.B. van 10 Februari 1954 betreffende de verbetering van de rundveerassen.

14. *Financiën*. — Bij K.B. van 12 November 1954 (Stbl. 21 November 1954, 8.000) wordt het nominaal bedrag van de kasbons en obligatiën door de nationale maatschappij voor krediet aan de nijverheid uit te geven, vastgesteld op 20 milliard frank.

15. *Scheepvaartwegen*. — Het K.B. van 6 November 1954 (Stbl. 22-23 November 1954, 8.012) wijzigt wat het bijzonder reglement van de Boven-Schelde betreft, het K.B. van 7 September 1950 houdende bijzondere reglementen van sommige scheepvaartwegen.

16. *Rijkspersoneel*. — Krachtens K.B. van 22 November 1954 (Stbl. 27 November 1954, 8.136) kan de Koning, in afwijking van het K.B. van 2 October 1937 houdende statuut van het rijkspersoneel de vaste wervingssecretaris en de adjunct-wervingssecretaris benoemen voor een termijn, die niet meer dan 5 jaar mag bedragen.

17. *Overeenkomst tussen België en Italië*. — De wet van 2 Juli 1953 (Stbl. 28 November 1954, 8.156) keurt de op 1 Augustus 1952 ondertekende overeenkomst goed, houdende wijziging van de overeenkomst betreffende de sociale verzekeringen tussen België en Italië die te Brussel op 30 April 1948 werd ondertekend.

18. *Economische zaken*. — *Inrichting van het vast electro-technisch comité*. — Het K.B. van 8 November 1954 (Stbl. 29-30 November 1954, 8.181) wijzigt het K.B. van 25 April 1925, houdende inrichting van het vast electro-technisch comité.

II. ARBEIDSRECHT en MAATSCHAPPELIJK HULPBETOON

19. *Aanvullend ouderdoms- of overlevingspensioen*. — Bij M.B. van 29 October 1954 (Stbl. 5 November 1954, 7.718) worden de modaliteiten voor de indiening en het onderzoek van de aanvragen voor een aanvullend ouderdoms- of overlevingspensioen vastgesteld. De aanvragen worden bij de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen ingediend door middel van een formulier dat door het Gemeentebestuur ter beschikking wordt gesteld.

De aanvullende rente gaat in op hetzelfde tijdstip als het aanvullend ouderdoms- of overlevingspensioen, doch ten vroegste op 1 Juli 1954.

De beheerder-zaakvoerder van de Rijkskas beslist over de aanvragen. Tegen die beslissing kan hoger beroep worden ingesteld.

20. *In kolenmijnen tewerkgestelde arbeiders*. — Bij K.B. van 25 October 1954 (Stbl. 6 November 1954, 7.738) wordt voor de in de kolenmijnen tewerkgestelde arbeiders tijdelijk afgeweken van artikel 81 van het Regentsbesluit van 26 Mei 1945 (Stbl. 25-26 Juni 1945) betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid tijdelijk afgeweken.

21. *Ouderdomspensioen van gehuwde arbeiders*. — In het Stbl. van 15-16-17 November 1954 (7.930) verschenen instructies betreffende de wet van 28 Juni 1954 waarbij het ouderdomspensioen der gehuwde arbeiders op 288.000 fr. wordt gebracht en waarbij de wetgeving om er de toepassing van te bespoedigen, wordt gewijzigd.

22. *Beroepsziekten*. — Het K.B. van 29 October 1954 (Stbl. 18 November 1954, 7.946) wijzigt het K.B. van 25 April 1951 (Stbl. 18 Mei 1951), houdende de lijst der beroepsziekten, met opgave voor elke dezer, van de bedrijven of vakken waarin zij tot schadeloosstelling aanleiding geven, alsmede van de categorieën van gerechtigde arbeiders.

H. Boonen.

MEDEDELINGEN

VRIJE UNIVERSITEIT TE BRUSSEL

De Vrije Universiteit te Brussel kondigt de vacatie aan van de hiernavolgende cursus in de Rechtsfaculteit: Industriële wetgeving.

De aanvragen van de kandidaten dienen, met curriculum vitae, vóór 23 December 1954 toegezonden te worden aan de heer Rector der Universiteit, Franklin Rooseveltlaan, 50.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenterecht, 11° afl. - November 1954:

Wegen. — Benoemingen. — Burgemeester. — Gemeentewet. — Onderwijs. — Ontvanger. — Pensioenen. — Politie. — Secretaris. — Stedebouw. — Veldwachter.

Tijdschrift voor Notarissen: nr 11 - November 1954:

H. Du Faux: Het beding van roerendmaking t.o.v. het registratierecht.

Nederlands Juristenblad: afl. 42 - 4 December 1954:

Mr J. H. Polak: Levensonderhoud en faillissement. — Mr H. Th. J. F. van Maarseveen: Een opmerking over de onrechtmatige overheidsdaad. — Mr B. Groentenboer: Notaris-monopolie voor Stichtingsacten? — Mr E. E. Haan: Geneeskundige Scheidsrechters bij de Raden van Beroep (S.V.) of niet?

Journal des Tribunaux: n° 4043 - 5 décembre 1954:

A. Pasquier et P. Van den Neucker: Divorce et séparation de corps. Jurisprudence 1952-1954. — E. Beyens: Le Congrès de Montevideo de l'Association Henri Capitant. — Jurisprudence.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, n° 3 - décembre 1954:

H. Bekaert: Les circonstances aggravantes de l'imprudence. — G. Gilissen: Le recours en cassation contre les décisions des juridictions militaires. — Commentaire de la loi du 9 mars 1954.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation, 40° cahier - 4 décembre 1954.

Robert Désiry: Réflexions sur la nature juridique du droit au maintien dans les lieux institué par la loi du 1er septembre 1948. — André Besson: Le permis de conduire «régulier» condition de la garantie de l'assureur de responsabilité automobile. — Maurice Liotard: La protection des appellations d'origine de produits étrangers, spécialement de vins espagnols. — L. Schenkel: La suspension, en référé, de l'exécution provisoire d'une sentence arbitrale.